

SMERNICE

za zbiranje sredstev s primarno izdajo in prodajo kripto žetonov

Naslovljene na vse deležnike na trgu
April 2018

Smernice kot dokument namenjen samoregulaciji dela blockchain industrije v Sloveniji. Smernice so rezultat dela delovne skupine za regulativo, ki deluje v okviru Blockchain Think Tanka Slovenija. Pripravo in objavo dokumenta so podprli Blockchain Alliance Europe, [DOPOLNITI!].

**Blockchain
Alliance**
Europe

Kazalo

1.	Uvod	4
1.1.	Predstavitev	4
1.2.	Podpora Industrije	4
1.3.	Avtorji smernic.....	4
1.4.	Omejitev odgovornosti	5
2.	Kritične točke.....	6
2.1.	Zbiranje sredstev ni omejeno navzgor in navzdol.....	6
2.2.	Opis žetonov je pomanjkljiv ali manjkajoč.....	6
2.3.	Opis porabe sredstev je pomanjkljiv ali manjkajoč.....	6
2.4.	Opis ekipe in svetovalcev je pomanjkljiv ali manjkajoč	6
2.5.	Kripto žetoni predstavljajo finančni inštrument in niso izdani v skladu z zakonodajo.....	7
2.6.	Sredstva članov ekipe v obliki kripto žetonov niso zamrznjena	7
2.7.	V poslovnem modelu ni uporabne vrednosti blockchain tehnologije	7
2.8.	Opis časovnega razvoja projekta je pomanjkljiv ali manjkajoč	7
2.9.	Neprimeren način trženja	7
3.	Priporočila glede izvedbe projekta	8
3.1.	Obdobje pred izdajo.....	8
3.1.1.	Splošno	8
3.1.1.1.	Objava vseh potrebnih informacij.....	8
3.1.1.2.	Priprava in objava bele knjige s priporočeno vsebino	8
3.1.1.3.	Objava morebitnih konfliktov interesa in višino vložka, ki ga bodo imeli ustanovitelji v projekt	8
3.1.1.4.	Izvedba tehničnega skrbnega pregleda celotnega projekta (varnostni vidik in pregled uporabe blockchain tehnologije, pametne pogodbe)	9
3.1.1.5.	Izvedba pravnega skrbnega pregleda projekta	9
3.1.1.6.	Izdelava poslovnega načrta s potrdilom zunanjega svetovalca	9
3.1.1.7.	Izdelava pilotnega produkta ali vsaj potrditve poslovne ideje	9
3.1.1.8.	Agresivna promocija in zavajajoče podeljevanje bonusov, ki spodbujajo neracionalna ravnanja vplačnikov, nista priporočljiva	10
3.1.1.9.	Definiranje zavez nosilca projekta do vplačnikov oziroma definiranje pravic, ki jih pridobijo vplačniki z žetoni	10
3.1.1.10.	Objava, kako pogosto in s kakšno vsebino bo projekt vplačnike nagovarjal po izvedbi primarne izdaje žetonov	10
3.1.1.11.	Pooblaščenec za skladnost.....	10
3.1.2.	Priporočila glede vsebine bele knjige	10
3.1.2.1.	Povzetek informacij glede primarne izdaje žetonov	11
3.1.2.2.	Minimalni in maksimalni znesek zbiranja sredstev	11
3.1.2.3.	Opis porabe sredstev	11
3.1.2.4.	Opis ekipe in svetovalcev	11

3.1.2.5.	Razlaga zakaj žeton ni finančni instrument oz. da je izdan v skladu z ZTFI.....	11
3.1.2.6.	Povzetek tehničnega skrbnega pregleda projekta.....	11
3.1.2.7.	Povzetek pravnega skrbnega pregleda projekta.....	11
3.1.2.8.	Povzetek poslovnega načrta	11
3.1.2.9.	Opis ekonomije in funkcionalnosti žetona.....	11
3.1.2.10.	Opis časovnice razvoja in razvojnih mejnikov.....	12
3.1.2.11.	Opis pravic intelektualne lastnine, upravičencev in lastnikov	12
3.1.2.12.	Mejne vrednosti distribucije žetonov	12
3.1.2.13.	Razkritje pravne osebe, ki bo izvedla projekt, in definiranje pravne jurisdikcije, v skladu s katero bo izvedena primarna izdaja žetonov	12
3.1.2.14.	Opis izvedenega pilotnega produkta ali vsaj potrditve poslovne ideje	12
3.1.2.15.	Opis zavez podjetja do vplačnika oziroma opis pravic, ki jih pridobijo vplačniki z žetoni.	12
3.1.2.16.	Omejitve v zvezi s krogom potencialnih vplačnikov	12
3.1.2.17.	Opis postopka zbiranja sredstev.....	12
3.1.3.	Minimalni standardi glede vsebine splošnih pogojev.....	12
3.1.3.1.	Podatki o izdajatelju žetonov.....	13
3.1.3.2.	Podatki o pravicah iz žetona	13
3.1.3.3.	Opredelitev bistvenih podatkov o žetonih ter njihovi izdaji	13
3.1.3.4.	Matrika tveganj za udeležence v transakciji	13
3.1.3.5.	Okoliščine, ki prepovedujejo oziroma omejujejo pravico sodelovanja	13
3.1.3.6.	Izključitev oziroma omejitev odgovornosti izdajatelja.....	14
3.1.3.7.	Postopek nakupa in prejema žetona	14
3.1.3.8.	Politika zasebnosti	14
3.1.3.9.	Uporaba prava	14
3.1.3.10.	Zagotovila in jamstva	14
3.2.	Izvedba izdaje.....	14
3.2.1.	Način prodaje naj bo čim bolj enostaven	14
3.2.2.	Izvedba pregleda strank.....	15
3.2.3.	Enojna in dvojna (dualna) struktura primarne izdaje žetonov	15
3.3.	Obdobje po izdaji	15
3.3.1.	Objava poročila po izvedbi primarne izdaje žetonov o vseh informacijah glede izvedbe primarne izdaje žetonov	15
3.3.2.	Prepoved trgovanja na podlagi notranjih informacij in tržne manipulacije.	15
3.3.3.	Odkup žetonov in uničenje žetonov nista ustrezna mehanizma za spodbujanje ekonomije žetonov	16
3.3.4.	Postavitev razvojnih mejnikov in transparentno objavljanje glede doseganja teh mejnikov ...	16
3.3.5.	Objava poročila o stanju in razvoju projekta v primernih časovnih obdobjih	16
3.3.6.	Izvajati vse razumne varnostne ukrepe s katerimi varujejo pridobljena sredstva in zmanjšujejo varnostna in valutna tveganja	16
4.	Vsebinski del:.....	16

4.1.	Narava žetona	17
4.1.1.	Kratek opis regulacije finančnih trgov, ki je pomembna za primarno izdajo žetonov	17
4.1.2.	Delitev žetonov glede na pravno naravo: razlika med žetoni z uporabno vrednostjo in žetoni z značajem vrednostnega papirja	18
4.1.3.	Howey test.....	19
4.2.	Preprečevanje pranja denarja	21
4.2.1.	Skrbni pregled strank.....	21
4.2.2.	Politika preprečevanja pranja denarja.....	23
4.2.3.	Ocena tveganj	24
4.2.4.	Notifikacija pri Uradu za preprečevanje pranja denarja (UPPD)	24
4.3.	Davki	24
4.3.1.	Davčni vidiki strukture poslovanja.....	24
4.3.2.	Davčni učinki primarne izdaje žetonov	25
4.3.3.	Pravilnik o računovodstvu	25
4.3.4.	Obveščanje vplačnikov	25
4.3.5.	Nagrajevanje sodelujočih	25
4.4.	Varstvo osebnih podatkov	25
4.5.	Varstvo potrošnikov	26

1. Uvod

1.1. Predstavitev

Primarna izdaja kripto žetonov postaja vedno bolj popularen način zbiranja zagonskih sredstev za financiranje razvoja projekta. Pravno gledano gre za kompleksno transakcijo, ki se dotika več sistemsko pravno urejenih področij. Ker gre pri primarni izdaji kripto žetonov za nov poslovni model, ki ni pravno reguliran s specialno zakonodajo, se postavlja vrsta vprašanj glede pravilnega tolmačenja posameznih zakonskih določil, glede tolmačenja mnenj pristojnih regulatorjev, v nekaterih primerih obstajajo celo pravne praznine.

Namen smernic je vzpostaviti minimalne standarde za izpeljavo transakcije primarne izdaje kripto žetonov, kar bo pripomoglo k večji transparentnosti, urejenosti in posledično tudi manjšemu tveganju za vse deležnike transakcij. Smernice naslavljajo izdajatelje kripto žetonov, svetovalce, ki sodelujejo v izdajah kripto žetonov, in vplačnike. Smernice bodo izdajateljem v pomoč pri pripravi projektov, svetovalcem v pomoč pri njihovem svetovanju in odločanju o tem, pri katerih projektih sodelovati, vplačnikom pa bodo smernice služile pri odločanju glede nakupa kripto žetonov.

Smernice predstavljajo akt samoregulacije dela blockchain industrije v Sloveniji in [so bile kot ustrezne potrjene s strani pristojnih regulatorjev in vlade Republike Slovenije – USTREZNO POPRAVITI].

1.2. Podpora Industrije

[DOPOLNITI GLEDE NA MNENJA VLADE IN REGULATORJEV]

1.3. Avtorji smernic

Koordinator in vodja
Aljaž Jadek, Odvetniška pisarna Jadek & Pensa d.o.o.

Končni vsebinski pregled
Aljaž Jadek, Odvetniška pisarna Jadek & Pensa d.o.o.
Peter Merc, Lemur Legal d.o.o.,

Za Cofound.it sta smernice pripravljala Špela Završan in Vlado Milošević.

Za Inštitut za neodvisnost Ljubljana je smernice pripravljala Matjaž Štamulak.

Za Lemur Legal d.o.o. so smernice pripravljali Anja Blaj, Nejc Urankar in dr. Peter Merc.

Za Odvetniško pisarno Jadek & Pensa d.o.o. so smernice pripravljali mag. Mitja Podpečan, Aljaž Jadek, Domen Romih, Aljaž Cankar, Žiga Urankar in zunanja sodelavca Matevž Smole in Peter Erjavec.

JADEK & PENSA

4 independence
INSTITUTE

Družbe, ki so pripravljale posamezne dele smernic:

1. Uvod: Lemur Legal d.o.o. in Odvetniška pisarna Jadek & Pensa d.o.o.
2. Kritične točke: Cofound.it, Inštitut za neodvisnost Ljubljana in Lemur Legal d.o.o.
3. Priporočila glede izvedbe projekta
 - 3.1. Obdobje pred izdajo
 - 3.1.1. Splošno: Cofound.it, Inštitut za neodvisnost Ljubljana, Lemur Legal d.o.o. in Odvetniška pisarna Jadek & Pensa d.o.o.
 - 3.1.2. Priporočila glede vsebine bele knjige: Lemur Legal d.o.o.
 - 3.1.3. Minimalni standardi glede vsebine splošnih pogojev: Lemur Legal d.o.o.
 - 3.2. Izvedba izdaje: Cofound.it, Lemur Legal d.o.o. in Odvetniška pisarna Jadek & Pensa d.o.o.
 - 3.3. Obdobje po izdaji: Inštitut za neodvisnost Ljubljana in Odvetniška pisarna Jadek & Pensa d.o.o.
4. Vsebinski del
 - 4.1. Narava žetona: Lemur Legal d.o.o. in Odvetniška pisarna Jadek & Pensa d.o.o.
 - 4.2. Preprečevanje pranja denarja: Odvetniška pisarna Jadek & Pensa d.o.o.
 - 4.3. Davki: Odvetniška pisarna Jadek & Pensa d.o.o.
 - 4.4. Varstvo osebnih podatkov: Odvetniška pisarna Jadek & Pensa d.o.o.
 - 4.5. Varstvo potrošnikov: Odvetniška pisarna Jadek & Pensa d.o.o.

1.4. Omejitev odgovornosti

Te smernice je ob vsej dolžni skrbnosti in trenutnem poznavanju ter razumevanju predmetne vsebine pripravila delovna skupina za regulativo. Smernice so bile pregledane in potrjene s strani članov celotnega Blockchain Think Tanka Slovenije. Smernice so pripravljene ob upoštevanju pravnega reda Republike Slovenije in ob dobrih poslovnih praksah, ki so se vzpostavile na trgu.

Smernice predstavljajo zgolj osnovno vodilo za vse deležnike, ki bi se na kakršen koli način srečali s projekti, ki zbirajo sredstva s primarno izdajo in prodajo kripto žetonov. Namen teh smernic ni, da bi podale izčrpen in celovit pravni in poslovni nasvet za izvedbo projekta, niti ne vsebujejo popolnega opisa vseh pravnih in poslovnih vprašanj v zvezi z izvedbo takšnega načina zbiranja sredstev.

Namen smernic je zgolj opozoriti na načelni in osnovni ravni vse deležnike na trgu na določena pravna in poslovna vprašanja, za katere Blockchain Think Thank Slovenije ocenjuje, da so pomembna pri izvedbi zbiranja sredstev s primarno izdajo in prodajo kripto žetonov. Smernice ne predstavljajo pravnega mnenja ali poslovnega nasveta o katerem koli vprašanju.

Noben državni organ, regulator ali kakršni koli drug nadzorni organ ni podal nobenega zavezujočega mnenja glede vsebine smernic zato obstaja verjetnost, da bi kateri izmed teh subjektov obravnavano vsebino tolmačil drugače, kot pa je to opredeljeno v teh smernicah. Ob tem je potrebno opozoriti, da je pravna ureditev, ki velja ali bi lahko veljala za takšno zbiranje sredstev s primarno izdajo in prodajo kripto žetonov nejasna, nepopolna, nedoločljiva ali neustaljena. Prav tako v zvezi s tem področjem ne obstaja nobena praksa nadzornih organov. Iz tega razloga ni mogoče predvideti kako bi nadzorni, državni ali drugi organ interpretiral in/ali sankcioniral takšno zbiranje sredstev s primarno izdajo in prodajo kripto žetonov.

Avtentično razlago posameznih določb zakona daje le Državni zbor. Mnenje Blockchain Think Thank Slovenije izraženo v teh smernicah je neobvezno za organe in sodišča.

Ob upoštevanju navedenega vse deležnike na trgu pozivamo, da sami opravite temeljito pravno in poslovno analizo preden boste imeli kakršno koli razmerje s projekti, ki zbirajo sredstva s primarno izdajo in prodajo kripto žetonov. V nadaljevanju pa sami na podlagi takšne analize sprejmite poslovno odločitev glede vaših nadaljnjih postopanj.

Blockchain Think Thank Slovenije ne odgovarja za nobeno škodo, ki bi kateremu koli deležniku na trgu nastala, zaradi upoštevanja smernic ali kakršnega koli drugega sklicevanja na smernice.

V nadaljnjem besedilu je z besedo podjetje obravnavan subjekt, ki izvede primarno izdajo kripto žetonov in lahko predstavlja tudi izdajatelja žetonov, nosilca projekta, projektno skupino,... Beseda podjetje v predmetnih smernicah nima nujno enakega pomena, kot ga ima na področju gospodarskega prava, saj lahko predstavlja tudi kakšen drug subjekt.

2. Kritične točke

Projekti, ki pri primarni izdaji kripto žetonov izpolnjujejo enega izmed spodnjih pogojev, niso ustrezni in so označeni s povečanim tveganjem:

- zbiranje sredstev ni omejeno navzgor in navzdol,
- opis kripto žetonov je pomanjkljiv ali manjkajoč,
- opis porabe sredstev je pomanjkljiv ali manjkajoč,
- opis ekipe in svetovalcev je pomanjkljiv ali manjkajoč,
- kripto žetoni predstavljajo finančni inštrument in niso izdani v skladu z zakonodajo,
- sredstva članov ekipe v obliki kripto žetonov niso zamrznjena,
- v poslovnem modelu ni uporabne vrednosti blockchain tehnologije,
- opis časovnega razvoja projekta je pomanjkljiv ali manjkajoč in
- neprimeren način trženja.

2.1. Zbiranje sredstev ni omejeno navzgor in navzdol

Zgornja meja financiranja (ang. »hard cap«) določa maksimalni znesek sredstev, ki ga je podjetje pripravljeno sprejeti z množično prodajo kripto žetonov, in predstavlja znesek, ki ga podjetje potrebuje, da izpelje vse stopnje razvoja svojega projekta. V kolikor podjetje ne določi maksimalnega zneska, je to znak, da podjetje ne razume tovrstnega inštrumenta in ne ve koliko sredstev sploh potrebuje za financiranje projekta. Nadalje je pri neomejenem zbiranju sredstev povečano tveganje, da bo podjetje sredstva porabilo neracionalno ali za druge namene kot pa so ti opredeljeni oziroma, da ima podjetje manj interesa razviti in v celoti izpeljati projekt.

Spodnja meja financiranja (ang. »soft cap«) določa minimalen znesek sredstev, ki jih podjetje potrebuje za izvedbo in razvoj zastavljenih ciljev. Podjetje mora vedeti točen znesek sredstev, ki jih potrebuje za izvedbo in razvoj minimalnega obsega zastavljenih ciljev. V kolikor podjetje ne zbere postavljene spodnje meje sredstev, mora vsa zbrana sredstva vrniti vplačnikom. S tem se varuje vplačnike, da prejmejo vračilo svojih vplačil, v kolikor podjetje ne zbere dovolj sredstev za izvedbo in razvoj najmanj minimalnega obsega zastavljenih ciljev.

2.2. Opis žetonov je pomanjkljiv ali manjkajoč

Podjetje v svojih predstavitvenih dokumentih ne poda zadostnih informacij o kripto žetonu, ki bo predmet izdaje. Informacije o žetonu se štejejo za nezadostne v kolikor podjetje ne navede tipa žetona, ki bo izdan (npr. žeton z uporabno vrednostjo, žeton kot plačilno sredstvo ali žeton kot finančni instrument), skupnega števila žetonov, ki bodo izdani, števila žetonov, ki bodo v obtoku na trgu, prihodnje monetarne politike žetona, točne distribucije žetonov, začetne cene žetona, jasne funkcionalnosti žetona (gre za bolj podroben opis pravic in obveznosti, ki iz žetona izhajajo) ali načina cirkulacije žetona.

2.3. Opis porabe sredstev je pomanjkljiv ali manjkajoč

Podjetje v svojih predstavitvenih dokumentih pomanjkljivo ali manjkajoče opiše, kako bo porabilo zbrana sredstva. Opis porabe sredstev ponuja morebitnim podpornikom vpogled v skladnost ciljev podjetja s poslovnim načrtom, stanjem na trgu in verjetnostjo doseganja zadanih ciljev, zato mora biti opis porabe sredstev skrbno pripravljen, dosleden in ustrezen. Opis porabe sredstev mora imeti tržno izvedljivo in primerno delitev med vplačnike, ekipo in aktivnosti za doseganje ciljev. V kolikor delež sredstev namenjen ekipi presega delež namenjen doseganju ciljev, komunikaciji, povezovanju s partnerji, gre za slabo načrtovano porabo sredstev.

2.4. Opis ekipe in svetovalcev je pomanjkljiv ali manjkajoč

Vsi ključni člani ekipe in svetovalcev morajo biti razkriti najmanj z njihovimi ključnimi podatki. Iz opisa ekipe morajo biti jasno razumljive vloge članov, ki so ključni za doseganje ciljev poslovnega načrta. Med člane ekipe morajo spadati zlasti naslednji strokovnjaki:

- vodstveni kadri,
- razvijalci, ki se spoznajo na blockchain tehnologijo,
- strokovnjak s področja na katerega spada produkt,
- strokovnjak s področja upravljanja skupnosti in komuniciranja z javnostjo in
- ostali zunanji svetovalci s specifičnimi izkušnjami na izbranem področju.

Priporočljivo je, da se pri ključnih članih ekipe in svetovalcev, na spletni strani podjetja ali v drugih sredstvih komunikacije z javnostjo, doda povezavo do življenjepisa posameznikov oziroma do podatkov o pridobljenih poslovnih izkušnjah in veščinah (npr. profil na LinkedInu).

2.5. **Kripto žetoni predstavljajo finančni inštrument in niso izdani v skladu z zakonodajo**

Žeton, ki je izdan v postopku primarne izdaje kripto žetonov, predstavlja finančni instrument in ni izdan v skladu s predpisi, ki urejajo izdajo in prodajo finančnih inštrumentov.

2.6. **Sredstva članov ekipe v obliki kripto žetonov niso zamrznjena**

Ekipe in svetovalci lahko prosto razpolagajo s kripto žetoni takoj, ko je njihova primarna izdaja izvedena. Zamrznitev sredstev (ang. »lock-up period«) ekipe in svetovalcev v obliki kripto žetonov je pomembna za trajnostni razvoj projekta. V kolikor razdeljeni kripto žetoni ekipi in svetovalcem niso zamrznjeni s pomočjo pametne pogodbe za določen čas, obstaja večje tveganje, da projekt ne bo uspešno razvit in ne bo izpolnil zastavljenih ciljev.

2.7. **V poslovnem modelu ni uporabne vrednosti blockchain tehnologije**

Podjetje ne uspe v zadostni meri izkazati, da uporaba blockchain tehnologije kreira dodano vrednost, ki je ni mogoče doseči brez uporabe blockchain tehnologije ali da je dodana vrednost storitve zaradi uporabe blockchain tehnologije višja.

2.8. **Opis časovnega razvoja projekta je pomanjkljiv ali manjkajoč**

V kolikor informacija o načrtovanem časovnem razvoju projekta s strani podjetja ni podana ali je podana preveč splošno ali zelo pomanjkljivo prikazuje razvoj projekta, podpornikom (potencialnim vplačnikom) ne nudi ustreznih informacij glede predvidenih časovnih rokov razvoja projekta. Tveganje glede ne izvedbe posameznih stopenj razvoja se s tem poveča.

2.9. **Neprimeren način trženja**

Oglaševanje prodaje kripto žetonov, ki temelji na piramidni shemi in mrežnem marketingu. Obljubljanje finančnih ali drugih (npr. v obliki kripto žetonov) nagrad za vsakega novega pripeljanega vplačnika. Organizacija dogodkov, kjer se obljublja visoki donosi iz naslova investicije v določene kripto žetone.

Transparentno in pregledno mora biti objavljeno, kakšne so provizije pri oglaševanju oziroma trženju določenega kripto žetona in v kakšni obliki se izplačujejo. Povezave z mrežnim marketingom in dodatnimi obljubljenimi bonusi so pogosto znak za piramidno shemo. Znaki piramidne sheme v primeru kripto žetonov:

- kripto žeton ni uvrščen na trgovanje na eno ali več borz,
- kripto žeton nima uporabne vrednosti,
- zaprti sistem - centralizirana oblika blockchain tehnologije,
- nerealno visoke obljube o zasluških,
- visoka bonus izplačila provizij za trženje,
- visoka bonus izplačila za nove vplačnike, ki se jih pripelje v sistem,

- več govora o zasluških in provizijah pri prodaji kot pa o samem projektu in
- opozorila nadzornih institucij.

3. Priporočila glede izvedbe projekta

3.1. Obdobje pred izdajo

V tem delu so predstavljeni priporočljivi koraki in aktivnosti, ki naj jih podjetja izvedejo pred primarno izdajo kripto žetonov.

3.1.1. Splošno

3.1.1.1. Objava vseh potrebnih informacij

Priporočljivo je, da podjetje objavi vse potrebne informacije o projektu, med drugim naslednje informacije:

- osnovni opis projekta (opis namena projekta, opis uporabe blockchain tehnologije, časovni potek razvojnih faz, povezavo do bele knjige (ang. »white paper«) in drugih predstavitvenih dokumentov,...);
- povezava do dokumentov s predstavitvijo tehnične izvedbe projekta (ang. »technical paper« ali »blue paper«), ki so predvsem zaželeni pri bolj kompleksnih rešitvah;
- opis ekipe - imena in fotografije članov z opisom funkcije v podjetju, preteklimi izkušnjami, krajem delovanja;
- povezave do ekipe na ustreznih komunikacijskih kanalih, povezave do življenjepisa ali spletne strani, ki vsebuje opis referenc člana ekipe, povezava do bloga ali drugih spletnih objav člana ekipe;
- povezava do bloga, skupin na socialnih omrežjih ali drugih spletnih objav podjetja;
- opis tveganj (opisno ali v obliki matrike), ki so povezana s projektom;
- opis postopka zbiranja sredstev (podroben opis zbiranja sredstev, faz zbiranja sredstev, kanali, valute,...)
- opis postopka identifikacije in verifikacije stranke (ang. »know your customer« ali »KYC« postopek);
- opis držav katerih vplačnikom ni dovoljen nakup kripto žetonov;
- opis delitve sredstev;
- opis vseh strokovnih svetovalcev pri projektu;
- država ustanovitve podjetja;
- država, v kateri se bo primarna izdaja žetonov izvedla, in katero pravo se bo uporabljalo;
- opis vseh ostalih pomembnih informacij (razkritja), ki so ključne za projekt.

3.1.1.2. Priprava in objava bele knjige s priporočeno vsebino

Podjetje mora pred izvedbo primarne izdaje kripto žetonov pripraviti in objaviti belo knjigo (ang. »white paper«). Priporočljiva vsebina bele knjige je podrobneje opisana v točki 3.1.2. teh smernic. Priporočljivo je, da podjetje objavi povezavo, ki omogoča obiskovalcem spletne strani, da si na svoj računalnik prenesejo kopijo bele knjige v pdf formatu ali kakšnem drugem zapisu (.doc, .rtf). Če se vsebina bele knjige po objavi spreminja, mora podjetje o tem na jasn način obvestiti obiskovalce spletne strani podjetja.

3.1.1.3. Objava morebitnih konfliktov interesa in višino vložka, ki ga bodo imeli ustanovitelji v projekt

Ni zaželeno, da imajo ustanovitelji in/ali lastniki podjetja, ki si lastijo projekt (bodisi d.o.o., d.d., zavod, fundacija) kontrolni delež žetonov.

Poseben primer so žetoni, ki lastnikom omogočajo kakršnekoli glasovalne pravice - pri takih žetonih je potrebno preprečiti ustvarjanje razlik med podporniki glede vsebine pravic, ki jim pripadajo v povezavi s količino kupljenih žetonov.

Priporočljivo je, da se morebitni finančni vložek (v fiat ali v kripto zneskih) ustanoviteljev in/ali lastnikov podjetja v projekt, na jasen in transparenten način razkrije (ang. »self-pledging«).

3.1.1.4. Izvedba tehničnega skrbnega pregleda celotnega projekta (varnostni vidik in pregled uporabe blockchain tehnologije, pametne pogodbe)

Priporočljivo je, da podjetje za izvedbo tehničnega skrbnega pregleda celotnega projekta pooblasti zunanjega izvajalca, ki zagotovi strokoven in neodvisen pregled. Tehnični skrbni pregled vsebuje najmanj pregled celotne IT/blockchain arhitekture platforme, pregled pametne pogodbe v povezavi s primarno izdajo žetonov, pregled digitalnih denarnic in izvedbo t.i. penetrativnih testov. Če je možno, tehnični skrbni pregled celotnega projekta izvede zunanji izvajalec, ki ni že razvijal IT/blockchain arhitekture platforme.

3.1.1.5. Izvedba pravnega skrbnega pregleda projekta

Priporočljivo je, da podjetje za izvedbo pravnega skrbnega pregleda celotnega projekta pooblasti zunanjega izvajalca, ki zagotovi strokoven in neodvisen pregled. Pravni skrbni pregled vsebuje najmanj pregled pravne dokumentacije projekta (bela knjiga, splošni pogoji, politika zasebnosti,...), ustanovitev gospodarskih družb, povezanih s primarno izdajo žetonov in pregled druge dokumentacije, ki je pomembna za zagotovitev pravne varnosti vseh deležnikov v primarni izdaji žetonov transakciji.

Priporočljivo bi bilo, da ta opis vsebuje tudi okvirno mnenje sodelujočega pravnega svetovalca podjetja glede pravne narave žetona (kako se bi žeton v konkretnem trenutku dalo opredeliti; žeton z uporabno vrednostjo, žeton kot plačilno sredstvo ali žeton kot finančni instrument) ter grob oris pravnih posledic za podpornike v zvezi z vložkom sredstev in pridobitvijo žetonov. Zaželeno je tudi objava povezave do aktualnega mnenja pristojnega državnega organa v zvezi z obravnavo kripto žetonov.

Če je možno, pravni skrbni pregled celotnega projekta izvede zunanji pravni svetovalec, ki pred tem še ni na kakršen koli način svetoval pri projektu.

3.1.1.6. Izdelava poslovnega načrta s potrdilom zunanjega svetovalca

Priporočljiva je izdelava poslovnega načrta, s katerim se bodočim vplačnikom omogoči informirana odločitev o nakupu posameznega žetona. S tem se zasleduje cilj transparentnosti nasproti potencialnim vplačnikom, hkrati pa se s tem, ko se vplačnikom omogoči informirana odločitev, zmanjša tudi tveganje kasnejših pravnih postopkov vplačnikov nasproti izdajateljem kripto žetonov. Vse to seveda zgolj pod predpostavko točnosti podatkov v poslovnem načrtu.

Kot dobro prakso vsebine poslovnega načrta izpostavljamo predstavitev trga, na katerega se s produktom namerava plasirati izdajatelj žetona, predstavitev obstoječih in predvidenih bodočih konkurentov na trgu, definicija predvidenih končnih uporabnikov produkta, predstavitev morebitnih partnerjev pri projektu, kakšen problem produkt rešuje in kakšno rešitev problema produkt ponuja, kakšno je trenutno stanje na trgu produkta in v čem se rešitev razlikuje od trenutne ponudbe na trgu, ali je izdajatelj omogočil vplačilo sredstev pred izvedbo primarne izdaje žetonov, komu je to omogočil in koliko sredstev je na takšen način že zbral in podobno.

Z izdelavo poslovnega načrta bodo izdajatelji žetonov pridobili informacijo o trgu in preverili svojo poslovno idejo oziroma svoj poslovni model. Nadalje kot dobro prakso izpostavljamo, da je poslovni načrt pregledan in tudi uradno potrjen s strani zunanjega strokovnjaka. Izdajatelj naj vsebino poslovnega načrta v čim večji meri predstavi vsem zainteresiranim subjektom. S takšnim potrdilom se prav tako omogoča informirana odločitev potencialnim vplačnikom in transparentno poslovanje.

3.1.1.7. Izdelava pilotnega produkta ali vsaj potrditve poslovne ideje

Za sam uspeh posamezne primarne izdaje žetonov, kot tudi zato, da se zagotovi informirana odločitev vplačnikom, kot dobro prakso prepoznavamo, če ekipa razvijalcev produkta že pred izvedbo primarne izdaje žetonov javnosti ponudi pilotni produkt ali vsaj potrditev koncepta poslovne

ideje. Z vidika uspeha posamezne primarne izdaje žetonov je to pomembno zato, ker vplačniki kot boljšo priložnost prepoznajo produkt, katerega uporabno vrednost je mogoče preskusiti. Z vidika zagotovitve informirane odločitve vplačnikov pa je to pomembno zato, ker se s tem, ko se vplačnikom ponudi pilotni produkt zmanjša tveganje zavajanja z neresničnimi dejstvi. Če lahko vplačniki pilotni produkt preverijo, vsaj glede samega pilotnega produkta ne moremo govoriti o zavajanju (seveda zgolj pod predpostavko, da je pilotni produkt predstavljen v dobri veri in brez načrtnega zavajanja vplačnikov).

3.1.1.8. Agresivna promocija in zavajajoče podeljevanje bonusov, ki spodbujajo neracionalna ravnanja vplačnikov, nista priporočljiva

Agresivna promocija in zavajajoče podeljevanje bonusov sta načeloma lahko prvi resen znak za to, da gre pri kripto žetonu za piramidno oziroma denarno shemo. Pri primarni prodaji kripto žetonov je ključno, da imajo vsi podporniki enake pogoje, če investirajo v določenem obdobju. Vsi dejavniki, ki načeloma spodbujajo neracionalno obnašanje in ravnanje vplačnikov, lahko jasno kažejo na potencialne težave pri samem projektu. Vsako odstopanje od uveljavljenih norm in praks drugih uspešnih kripto žetonov (kotiranje na borzi, redno obveščanje, napredek pri projektu, odzivnost nosilcev projekta itn.) zahteva dodatno vplačnikovo pozornost in skrben pregled pred odločitvijo o sodelovanju in vplačilu. Vsak projekt, ki se ne prodaja zaradi dodane vrednosti sam po sebi (nova tehnologija, izboljšava blockchain sistema, nadgradnja pametnih pogodb itn.) in agresivno išče vplačnike, zahteva posebno pozornost tako vplačnikov kot tudi regulatorjev.

3.1.1.9. Definiranje zavez nosilca projekta do vplačnikov oziroma definiranje pravic, ki jih pridobijo vplačniki z žetoni

Jasno definiranje zavez nosilca projekta do vplačnikov oziroma definiranje pravic, ki jih pridobijo vplačniki, je ključno, nepremišljena odločitev pa lahko za seboj potegne veliko negativnih in neželenih pravnih in drugih posledic. Tu govorimo o posledicah z vidika davkov, z vidika regulacije finančnih trgov, z vidika določb o preprečevanju pranja denarja in podobno.

Kot dobro prasko predlagamo, da se izdajatelj žetonov v prvi fazi podrobno informirajo o vseh posledicah, ki jih lahko prinese podelitev določene pravice vplačniku z nakupom žetona. Šele, ko je izdajatelj v celoti seznanjen s posledicami in je te tudi uskladil s svojimi interesi v zvezi s posameznim produktom, pa svetujemo, da so zaveze nosilca projekta do vplačnika oziroma pravice, ki jih pridobijo vplačniki z žetoni, definirane kar se da natančno in podrobno, v luči zelenih interesov izdajatelja. Pri definiciji pravic svetujemo pomoč pravnih strokovnjakov.

3.1.1.10. Objava, kako pogosto in s kakšno vsebino bo projekt vplačnike nagovarjal po izvedbi primarne izdaje žetonov

Podjetje v primernem roku pred začetkom ponujanja žetonov javnost seznaniti z načrtom obveščanja za obdobje po izvedbi prodaje žetonov. Načrt vključuje zlasti informacije glede pogostosti obveščanja, objavnih mest ter vsebine obvestil.

3.1.1.11. Pooblaščenec za skladnost

Priporočljivo je, da podjetje vzpostavi funkcijo pooblaščenca za skladnost poslovanja, ki v okviru svojih delovnih nalog spremlja skladnost poslovanja celotnega podjetja in izvaja notranje kontrole poslovanja. Pooblaščenec za skladnost poslovanja naj preverja skladnost poslovanja z vidika obveznosti, ki jih določajo slovenski in evropski predpisi, ter priporočil in samoregulacije, ki jo priporočajo slovenska in evropska interesna združenja.

3.1.2. Priporočila glede vsebine bele knjige

V tem delu so obravnavana priporočila vsebine bele knjige, ki jo podjetja ob primarni izdaji žetonov objavljajo.

3.1.2.1. Povzetek informacij glede primarne izdaje žetonov

Bela knjiga v uvodu vsebuje krajši povzetek ključnih informacij glede projekta, opisa žetonov in postopka izvedbe prodaje kripto žetonov. Opis primarne izdaje žetonov transakcije vsebuje predviden časovni okvir zbiranja sredstev in izdaje žetonov, spodnjo in zgornjo mejo financiranja ipd.

3.1.2.2. Minimalni in maksimalni znesek zbiranja sredstev

Bela knjiga opredeljuje spodnjo (minimalno) in zgornjo (maksimalno) mejo financiranja, ki se jo zbira tekom primarne izdaje žetonov. Spodnja meja financiranja predstavlja znesek, ki je nujno potreben za začetek razvoja produkta/storitve (ang. »minimum viable product« ali »MVP«). Zgornja meja financiranja je znesek sredstev, ki ga projektna skupina potrebuje za razvoj celotnega načrtovanega produkta/storitve.

Pametna pogodba je nastavljena na način, da vplačnikom vrne vplačana sredstva v primeru, če po zaključku primarne izdaje žetonov zbrana sredstva ne dosežajo minimalnega zneska. Enako pametna pogodba vrne vplačnikom vsa sredstva, ki presegajo maksimalen znesek. Bela knjiga določa okvirni rok, v katerem pametna pogodba vrne zbrana sredstva v primeru, da zbrana sredstva ne dosežejo spodnje meje financiranja. V primeru preseganja zgornje meje financiranja, so presežna sredstva vplačnikom vrnjena takoj.

3.1.2.3. Opis porabe sredstev

Podjetje v beli knjigi opisno in/ali grafično prikaže vse potrebne informacije glede predvidene porabe sredstev, zbranih tekom primarne izdaje žetonov. Posamezne kategorije porabe sredstev so na primer razvoj platforme, marketing, pravna skladnost, itd. Glej tudi točko 2.3. teh smernic.

3.1.2.4. Opis ekipe in svetovalcev

Bela knjiga vsebuje krajši opis posameznih članov ožje in širše ekipe ter zunanjih svetovalcev. Opis vsebuje krajši povzetek kompetenc in kariernega življenjepisa ter opis funkcije znotraj projektne skupine. Glej tudi točko 2.4. teh smernic.

3.1.2.5. Razlaga zakaj žeton ni finančni instrument oz. da je izdan v skladu z ZTFI¹

Bela knjiga vsebuje krajšo pravno razlago, zakaj kripto žeton izpolnjuje ali ne izpolnjuje karakteristik za finančni instrument po ZTFI. V kolikor kripto žeton predstavlja finančni instrument, ga je potrebno izdati v skladu z veljavnimi predpisi.

3.1.2.6. Povzetek tehničnega skrbnega pregleda projekta

Povzetek tehničnega skrbnega pregleda projektna skupina vključi v belo knjigo. Skupaj z opisom izvajalca, ki je tehnični skrbni pregled izvedel.

3.1.2.7. Povzetek pravnega skrbnega pregleda projekta

Povzetek pravnega skrbnega pregleda projektna skupina vključi v belo knjigo. Skupaj z opisom izvajalca, ki je pravni skrbni pregled izvedel.

3.1.2.8. Povzetek poslovnega načrta

Bela knjiga vsebuje povzetek poslovnega načrta, v povezavi s projektom. Povzetek vsebuje "SWOT" analizo, finančni plan, krajši opis raziskave trga, kadre in organizacijo, način trženja itd.

3.1.2.9. Opis ekonomije in funkcionalnosti žetona

Ključna sestavina bele knjige je opis uporabne vrednosti kripto žetona (ang. »token economy« ali »token flow«). Opis vsebuje možnosti uporabe žetona znotraj mikro ekonomije projekta ter druge pravice, ki jih imajo imetniki žetonov iz naslova imetništva.

¹ Zakon o trgu finančnih instrumentov (Ur. l. RS, št. 108/10 s spremembami, »ZTFI«)

Bela knjiga vsebuje tudi jasna pravna opozorila imetnikom, kakšne pravice izhajajo in kakšne ne izhajajo iz naslova imetništva žetona. Glej tudi točko 2.2. teh smernic.

3.1.2.10. Opis časovnice razvoja in razvojnih mejnikov

Podjetje v beli knjigi opisno in/ali grafično oriše posamezne razvojne mejnike projekta in jih umesti v jasno razumljivo časovnico. Razvojni mejniki in opis časovnice predstavlja ključen del vsake bele knjige. Glej tudi točko 2.8. teh smernic.

3.1.2.11. Opis pravic intelektualne lastnine, upravičencev in lastnikov

Podjetje v beli knjigi jasno opiše, kdo je lastnik pravic intelektualne lastnine na platformi. Če se pravice intelektualne lastnine prenašajo, mora biti jasno navedeno, na kakšen način se prenašajo (npr. z licenco) in kakšne pravice iz tega naslova imajo posamezni deležniki (izdajatelj kripto žetonov, imetniki).

3.1.2.12. Mejne vrednosti distribucije žetonov

Podjetje v beli knjigi opisno in/ali grafično predstavi razdelitev kripto žetonov v odstotkih. Kategorije prejemnikov so med drugimi vplačniki, ekipa, zunanji svetovalci, delež za nagrajevanje (ang. »bounty pool«) in rezervni sklad.

3.1.2.13. Razkritje pravne osebe, ki bo izvedla projekt, in definiranje pravne jurisdikcije, v skladu s katero bo izvedena primarna izdaja žetonov

V kolikor je v času izdaje in javne objave bele knjige že jasna struktura ustanovljenih subjektov, povezanih s primarno izdajo žetonov, se podatki glede subjekta, ki bo izvedel projekt (ang. »operating entity«) in subjekta, ki bo izvedel primarno izdajo žetonov (če gre za dva ločena subjekta), razkrijejo v beli knjigi. To vključuje konkretne podatke o samem subjektu ter o jurisdikciji, v kateri je bil subjekt ustanovljen.

V kolikor se subjekti ustanovijo po objavi bele knjige, se informacije o tem zapiše v drugih pravnih dokumentih in v javnih objavah podjetja.

3.1.2.14. Opis izvedenega pilotnega produkta ali vsaj potrditve poslovne ideje

V kolikor je podjetje že izvedlo pilotni produkt oziroma je na drug način potrdilo svojo poslovno idejo, je priporočljivo, da se to na kratko opiše v beli knjigi. Glej tudi točko 3.1.1.7. teh smernic.

3.1.2.15. Opis zavez podjetja do vplačnika oziroma opis pravic, ki jih pridobijo vplačniki z žetoni

Priporočljivo je, da podjetje v beli knjigi opiše zaveze do vplačnika iz naslova njenega razmerja ali imetništva žetona oziroma opiše pravice, ki jih vplačnik pridobi z žetonom. Glej tudi točko 3.1.1.9. teh smernic.

3.1.2.16. Omejitve v zvezi s krogom potencialnih vplačnikov

V kolikor namerava podjetje omejiti krog dovoljenih vplačnikov - glede na tip vplačnika, glede na njihovo državljanstvo oziroma sedež, in/ali glede na višini vplačil - je priporočljivo, da to navede že v beli knjigi, podrobneje pa določi v drugih dokumentih (npr. v splošnih pogojih izdaje).

3.1.2.17. Opis postopka zbiranja sredstev

Bela knjiga naj vsebuje opis postopka zbiranja sredstev, če bo ta potekal v več fazah (vzporedno ali sukcesivno), časovno ločenih med seboj in če se bo v omenjenih fazah naslavljal različne kategorije vplačnikov. Pri zbiranju sredstev se lahko nagovarja posamezne vplačnike ali javnost.

3.1.3. Minimalni standardi glede vsebine splošnih pogojev

V tem delu so obravnavana priporočila glede vsebine splošnih pogojev, na podlagi katerih podjetja sklepajo pogodbeno razmerja z vplačniki pri primarni izdaji žetonov.

3.1.3.1. Podatki o izdajatelju žetonov

Splošni pogoji naj vsebujejo podatek o subjektu, ki izdaja žetone in s katerim vplačnik s sprejemom splošnih pogojev tudi vstopa v pravno razmerje, pri čemer naj bosta objavljeni vsaj firma in sedež izdajatelja.

3.1.3.2. Podatki o pravicah iz žetona

Splošni pogoji naj v bistvenem opredeljujejo pravice, do katerih je oziroma bo v prihodnosti upravičen imetnik žetona. Pravice so odvisne od narave žetona.

3.1.3.3. Opredelitev bistvenih podatkov o žetonih ter njihovi izdaji

Priporočljivo je, da splošni pogoji v zvezi z izvedbo izdaje in prodaje žetonov vsebujejo vsaj naslednje podatke:

- določljivo največje število vseh žetonov, ki bodo izdani;
- delež oziroma število žetonov, ki bodo ponujeni javnosti za nakup;
- načrt razdelitve preostalih žetonov, ki ne bodo ponujeni vplačnikom, vključno s podatki o njihovem hranjenju in morebitnem obdobju, v katerem bodo ti žetoni neprenosljivi oziroma zamrznjeni;
- v primeru, da se prodaja žetonov izvede v več obdobjih, časovno oziroma drugačno opredelitev posameznega obdobja ter jasno navedbo morebitnih omejitev in ugodnosti, ki veljajo za vsako izmed obdobji;
- opredelitev spodnje meje financiranja ter navedba časovnega okvira, v katerem bodo v primeru nedosežene spodnje meje vplačana sredstva vrnjena vplačnikom. V primeru, da je spodnja meja financiranja določena v denarnem znesku, naj splošni pogoji določajo tudi način, na katerega se presoja njena izpolnjenost;
- opredelitev zgornje meje financiranja ter v primeru, da je le-ta določena v denarnem znesku, tudi opredelitev načina, na katerega se presoja njena izpolnjenost. V splošnih pogojih naj se tudi navede, kaj se zgodi s presežkom žetonov, če je projekt zastavljen na način, da do presežka lahko pride;
- opredelitev kriptografskih sredstev, z vplačilom katerih se veljavno sodeluje v primarni izdaji žetonov, ter aplikativno menjalno razmerje. Če menjalno razmerje ni vnaprej določeno, naj se v splošnih pogojih določno opredeli način, na katerega se bo določilo;
- načrt porabe zbranih sredstev.

3.1.3.4. Matrika tveganj za udeležence v transakciji

Za sprejem informirane odločitve pred nakupom žetona je ključno, da so udeleženci seznanjeni s tveganji, katerim so izpostavljeni s sodelovanjem v primarni izdaji žetonov, ter jih v takšni obliki sprejmejo oziroma z njimi soglašajo. Zaželeno je, da splošni pogoji vsebujejo jasno opozorilo in obrazložitev glede posameznih tveganj, katerim je udeleženec izpostavljen (i) v postopku nakupa žetona, (ii) med posedovanjem žetona, (iii) pri uporabi žetona v skladu z njegovim namenom, ter (iv) glede ostalih splošnih tveganj, ki izhajajo iz uporabe blockchain tehnologije.

Priporočljivo je, da izdajatelj v splošnih pogojih udeležence v transakciji dodatno izrecno seznanj s tveganjem, da žetona morda v nobenem trenutku ne bo mogoče uporabljati niti zamenjati za kakršnokoli protivrednost, ter da obstaja možnost, da žeton izgubi celotno svojo vrednost, pri čemer imetnik žetona ne bo upravičen do kakršnegakoli nadomestila v kakršnikoli obliki.

3.1.3.5. Okoliščine, ki prepovedujejo oziroma omejujejo pravico sodelovanja

V splošnih pogojih naj bo razumljivo opredeljeno, za katere osebe velja prepoved oziroma omejitev sodelovanja v postopku primarne izdaje žetonov. V ta namen naj se določljivo opredeli države, v katerih je sodelovanje omejeno oziroma prepovedano, ter navezna okoliščina, ki mora biti izpolnjena med navedeno državo in osebo, da se za osebo ta omejitev oziroma prepoved uporabi (rezidentstvo, državljanstvo, sedež pravne osebe ipd.). Glede fizičnih oseb naj se dodatno opredeli tudi druge omejitve, zaradi katerih posamezniku ni dovoljeno sodelovati (starostna meja, poslovna sposobnost ipd.).

3.1.3.6. Izključitev oziroma omejitev odgovornosti izdajatelja

Splošni pogoji naj vsebujejo jasno določbo, ki opredeljuje obseg, v katerem je odgovornost izdajatelja izključena. Med drugim je priporočljivo, da splošni pogoji drugo pogodbeno stranko seznanijo tudi glede veljave oziroma ne veljave predpisov s področja finančnih instrumentov in glede obstoja oziroma neobstoja kakršnih koli jamstvenih shem (npr. kot v primeru bank in finančnih institucij).

3.1.3.7. Postopek nakupa in prejema žetona

V splošnih pogojih naj bo v bistvenem opredeljen postopek nakupa žetona, vključno s postopkom registracije in identifikacije subjekta, opredelitvijo kriptografskih sredstev, s transakcijo katerih se lahko v primarni izdaji žetonov veljavno sodeluje, ter določitev časovnega okvira, v katerem bodo veljavno sodelujoči vplačniki žetone prejeli in v katerem bodo imetniki z njimi upravičeni razpolagati (v primeru, da je razpolaganje omejeno).

3.1.3.8. Politika zasebnosti

V politiki zasebnosti, ki je lahko del splošnih pogojev ali ločen dokument (priporočljivo), naj se opredelijo podatki, ki jih izdajatelj v kateremkoli trenutku postopka zbira od osebe, ki dostopa do njegovih storitev, namen in čas zbiranja, kako s temi podatki upravlja ter s kom jih deli. V politiki zasebnosti naj izdajatelj izrecno opozori na zbiranje, upravljanje in deljenje osebnih podatkov, zbranih v postopku identifikacije, ter podatkov samodejno zbranih v transakcijah. Politika zasebnosti naj sledi vsebini, ki je predvidena v veljavni zakonodaji, ki urejajo obdelavo osebnih podatkov in je podrobneje opisana v točki 4.4. teh smernic.

3.1.3.9. Uporaba prava

Splošni pogoji naj vsebujejo določbo o pravu, po katerem se bodo presojali morebitni spori med izdajateljem in drugo pogodbeno stranko, do katerih bi prišlo v povezavi s predmetom urejanja splošnih pogojev.

3.1.3.10. Zagotovila in jamstva

Priporočljivo je, da splošni pogoji vsebujejo seznam zagotovil in jamstev ene in druge pogodbene stranke, ki vstopata v pravno razmerje. Med drugim je priporočljivo, da zagotovila in jamstva vplačnika vsebujejo vsaj zagotovilo in jamstvo, (i) da je oseba odločitev o sodelovanju v primarni izdaji žetonov sprejel na podlagi pridobitve in preučitve zadostnih podatkov, da je njegova odločitev informirana, (ii) da v celoti razume tveganja, katerim je s sodelovanjem v primarni izdaji žetonov izpostavljen, ter se z njimi v celoti strinja, (iii) da je ustrezno poučen in ima zadostno tehnično znanje in zmožnosti, da sodeluje v primarni izdaji žetonov ter varno prejme, hrani in upravlja z žetoni, ter (iv) da osrednji razlog za njegovo sodelovanje v postopku primarne izdaje žetonov ni špekulativne narave.

3.1.3.11. Kontaktni podatek

Priporočljivo je, da podjetje v splošnih pogojih zagotovi kontaktni podatek (npr. Email naslov), ki vplačnikom omogoča pridobitev dodatnih informacij glede splošnih pogojev in podrobnosti postopka izdaje in nakupa žetona.

3.2. Izvedba izdaje

V tem delu so predstavljeni priporočljivi koraki in aktivnosti, ki naj jih podjetja izvedejo v času same izvedbe primarne izdaje in prodaje žetonov.

3.2.1. Način prodaje naj bo čim bolj enostaven

Postopek primarne izdaje in prodaje kripto žetonov je priporočljivo, da je čim bolj enostaven, razumljivo napisan in razdeljen na (i) prijavni del (registracija, identifikacija, potrditev ipd.), (ii) podporni del s prenosom sredstev, tehničnimi zahtevami (posebna digitalna denarnica ipd.) in (iii)

prejem žetonov, ki je lahko časovno oddaljen. V postopku prodaje morajo biti vse potrebne informacije transparentno razkrite.

3.2.2. Izvedba pregleda strank

Pred prodajo kripto žetonov je priporočljivo, da podjetja, kot ukrep samoregulacije za zmanjševanja tveganja pranja denarja ali financiranja terorizma, izvajajo ukrepe najmanj v obsegu in na način, kot je to podrobneje opisano v točki 4.2. spodaj.

3.2.3. Enojna in dvojna (dualna) struktura primarne izdaje žetonov

Primarna izdaja žetonov se izvede preko ene ali več pravnih oseb, ki so lahko ustanovljene v eni ali več različnih jurisdikcijah, najpogosteje v obliki kapitalske družbe (družba z omejeno odgovornostjo, delniška družba, družba omejena z garancijo itd.). Funkcija izvedbe projekta in funkcija primarne izdaje žetonov sta lahko združeni v enem subjektu (enojna struktura) ali v dveh ločenih subjektih (dualna struktura). V primarno izdajo žetonov se lahko vključi še druge subjekte, ki služijo kot namenske družbe (ang. »special purpose vehicle«).

3.3. Obdobje po izdaji

V tem delu so predstavljeni priporočljivi koraki in aktivnosti, ki naj jih podjetja izvedejo v času po izvedbi primarne izdaje in prodaje žetonov.

3.3.1. Objava poročila po izvedbi primarne izdaje žetonov o vseh informacijah glede izvedbe primarne izdaje žetonov

Podjetje znotraj napovedanega roka po izvedbi prodaje žetonov oz. najkasneje v 48 urah objavi poročilo o vseh relevantnih vidikih postopka prodaje. Poročilo vsebuje zlasti informacije glede:

- (ne)uspešnosti prodajnega postopka oz. (ne)osvojitve zastavljenega cilja;
- vrednosti zbranih sredstev (denarnih in kriptografskih), vključno z revizijo prodajnih rezultatov s strani neodvisnega subjekta;
- vrnitve presežnih prispevkov;
- morebitnega uničenja presežnih žetonov;
- količine sredstev, ki bodo hranjena v denarni oz. kriptografski obliki;
- načrta hrambe denarnih sredstev in kriptografskih sredstev;
- predvidenega poplačila osebja in sodelujočih za pripravo projekta;
- števila sodelujočih naslovov in
- skupine držav, katerih državljani so investirali v projekt.

3.3.2. Prepoved trgovanja na podlagi notranjih informacij in tržne manipulacije.

Uredba 596/2014/EU jasno opredeljuje zlorabo trga kot eno najhujših kršitev na trgu finančnih instrumentov. Dve najbolj pogosti obliki ravnanja zlorabe finančnih instrumentov sta trgovanje na podlagi notranjih informacij ter tržna manipulacija. Priporočamo, da se v zvezi s trgovanjem s kripto žetoni izogibate kakršnim koli zlorabam trga opredeljenih v Uredbi 596/2014/EU in, da se pri trgovanju čim bolj dosledno spoštujete pravila o prepovedi zlorab trga iz Uredbe 596/2014/EU, kljub temu, da kripto žetoni (praviloma) ne predstavljajo finančnih instrumentov.

Notranja informacija je vsaka natančna informacija, ki se neposredno ali posredno nanaša na izdajatelja ali več izdajateljev žetonov ali na enega ali več različnih žetonov, pri čemer informacije še ni bila objavljena, če pa bi postala javna, bi lahko pomembno vplivala na cene teh žetonov. Oseba, ki je notranjo informacijo pridobila kot član ekipe ali širšega vodstva kripto projekta, ne sme uporabiti te informacije za pridobitev ali odtujitev žetonov, na katere se ta informacija nanaša. Oseba, ki je to informacijo pridobila, te informacije ne bi smela razkrivati nobeni drugi osebi. V osnovi morajo biti vsi vplačniki obveščeni isti trenutek preko poznanega kanala za informacije o pomembnih informacijah, ki bi lahko drastično vplivale na višanje ali nižanje vrednosti določenega žetona.

Tržna manipulacija lahko predstavlja nezakonito ravnanje v primeru:

- da pride do sklenitve posla ali izdaje naročila za trgovanje, ki daje napačno ali zavajajočo predstavo vsem udeležencem trga glede ponudbe, povpraševanja ali cene žetona; enako velja, če oseba ali več med seboj povezanih oseb, ki delujejo povezano, zagotavljajo ceno enega ali več finančnih instrumentov na nenormalni ali umetni ravni,
- da pride do sklenitve posla ali izdaje naročila za trgovanje z uporabo fiktivnih sredstev ali katerekoli druge oblike prevare ali zavajanja in

da se širijo in namenoma razširjajo informacije, ki dajejo napačen ali celo zavajajoč znak glede žetona z zavestnim razširjanjem govoric ali zavajajočih informacij prek medijev.

3.3.3. Odkup žetonov in uničenje žetonov nista ustrezna mehanizma za spodbujanje ekonomije žetonov

Odkup žetonov in uničenje žetonov nista ustrezna mehanizma za spodbujanje ekonomije žetonov, kadar bistveno vplivata na ceno žetona in osebe, ki imajo vpliv na obseg in vsebino odkupa žetonov in uničenje žetonov, postavljata v neenak položaj v razmerju do drugih imetnikov žetonov. Omenjenima mehanizmoma se je potrebno izogniti, kadar sta ne transparentna, manipulativna, povzročata neenakost med imetniki žetonov, sta pod nadzorom manjšega števila subjektov in nista v naprej jasno določena in predstavljena. V izjemnih primerih sta odkup žetonov in uničenje žetonov dopustna, vendar mora podjetje te mehanizme uporabljati transparentno, ne manipulativno, enako za vse imetnike žetonov, brez povzročanja neenakosti, brez diskrecijskih upravičenj in po v naprej določenih pravilih. Podjetje mora uporabo teh mehanizmov jasno javno predstaviti in utemeljiti njihovo uporabo.

3.3.4. Postavitev razvojnih mejnikov in transparentno objavljane glede doseganja teh mejnikov

Podjetje postavi konkretno opredeljene razvojne mejnike ter jih umesti na shematično časovnico. Zaželen je dinamičen prikaz časovnice, na katerem so označeni projektni člani s specificiranimi zadolžitvami, časovnica pa omogoča sprotno spremljanje poteka njihovega dela. Po poteku zastavljenega roka za doseg posameznega razvojnega mejnika projektna skupina na najavljenih objavnih mestih objavi enotno poročilo o (ne)izpolnitvi ciljev ter nadaljnjih potezah. Vsako razvojno poročilo je sestavljeno iz strokovno-tehničnega ter splošno razumljivega dela.

3.3.5. Objava poročila o stanju in razvoju projekta v primernih časovnih obdobjih

Priporočamo, da podjetje objavlja vmesna poročila o stanju in razvoju projekta v primernih časovnih obdobjih. Časovni interval naj bo primeren glede na naravo in zastavljene cilje samega projekta. Ocenjujemo, da bi primerno časovno obdobje lahko bilo 3 mesece. Poročilo o posameznem razvojnem mejniku predstavlja tako poročilo.

V primeru, da so razvojni mejniki zastavljeni v obdobjih, ki so daljši od primernega časovnega obdobja, priporočamo, da podjetje po preteku primernega časovnega obdobja od zadnjega poročila (oz. začetka razvoja) objavi vmesno poročilo o razvoju.

3.3.6. Izvajati vse razumne varnostne ukrepe s katerimi varujejo pridobljena sredstva in zmanjšujejo varnostna in valutna tveganja

Podjetje izvaja vse razumne ukrepe varovanja pridobljenih sredstev in zmanjševanja valutnih tveganj. Po izvedbi prodaje žetonov podjetje poskrbi za metodo hranjenja in varovanja tako denarnih (t.i. fiat) kot kriptografskih sredstev, sprejetje internih pravil, določitev odgovornih zaposlenih, izvajanje nadzora, protokol dostopanja do denarnih sredstev, protokol hranjenja zasebnih ključev za kriptografska sredstva, morebiten načrt uničenja presežnih žetonov, načrt obdobja zamrznitve za odsvojitve žetonov v lasti vodstva projekta ipd.

4. Vsebinski del:

V tem delu smernic so vsebinsko obdelana področja, ki lahko pridejo v poštev pri posamezni primarni izdaji kripto žetonov.

4.1. Narava žetona

Splošna ugotovitev je, da se narava žetonov po posameznih žetonih zelo razlikuje, žetoni sami pa imetnikom dajejo različne pravice². Hkrati pa je potrebno izpostaviti, da od narave posameznega žetona in od nabora pravic, ki jih da ta posameznemu imetniku daje, odvisna pravna obravnava, ki ima lahko daljnosežne in globoke posledice.

Določeni kripto žetoni nosijo pravice (npr. za uporabo produkta, glasovanje, članske pravice, lastninske pravice), določeni kripto žetoni služijo kot sredstvo za menjavo znotraj posameznih trgov ali aplikacij, določeni kripto žetoni so namenjene plačevanju provizij ali pristojbin za uporabo aplikacij ali izvajanju transakcij. Poznamo tudi kripto žetone, ki povečujejo funkcionalnost posameznih aplikacij torej, da imetnik z uporabo kripto žetona lahko dostopa do določenih funkcij, ki brez uporabe kripto žetona niso dostopne. Nekateri kripto žetoni pa služijo kot plačilno sredstvo za lažje in cenejše opravljanje transakcij. Nenazadnje pa določeni kripto žetoni predstavljajo zgolj delež udeležbe na različnih vrstah dobička. Glede na pravice, ki jih dajejo kripto žetoni imetnikom, grobo ločimo tri vrste, in sicer tiste, ki dajejo imetnikom delež v kapitalu ali članske pravice (ang. »security« kripto žeton), kripto žetone, ki imajo za imetnika le določeno uporabno vrednost (ang. »utility« kripto žeton), brez da bi imeli imetniki kakršno koli lastniško ali drugo člansko pravico in kripto žetone, ki služijo zgolj kot plačilno sredstvo (ang. »currency« kripto žeton). V praksi obstajajo hibridni kripto žetoni, najpogosteje gre za kombinacijo »utility« in »currency« lastnosti v posameznem kripto žetonu,

4.1.1. Kratek opis regulacije finančnih trgov, ki je pomembna za primarno izdajo žetonov

V Slovenskem pravnem prostoru je ZTFI krovni zakon, ki ureja regulacijo finančnih trgov. V zvezi s tem se je najprej potrebno opredeliti, ali je žeton mogoče opredeliti kot vrednostni papir, kot je ta določen z definicijo člena 25 ZFTI, v povezavi s členi 212 do 233 OZ³. Vrednostni papir je mogoče definirati kot inkorporacijo pravice v papir ali drug medij in možnost prenosa te pravice skupaj s papirjem, z omejenim krogom ugovorov dolžnika nasproti novemu upniku. Ključni elementi vrednostnega papirja so, da je prenosljiv, da je z njim mogoče trgovati in ga je mogoče zamenjati za drugo sredstvo. Žeton, ki vsebuje navedene elemente, bi se po vsebini lahko štel za vrednostni papir.

Ne glede na zgoraj navedeno pa zaradi določb OZ, drugače od presoje regulatorja v ZDA in Kanadi, v Slovenskem pravnem prostoru pri opredelitvi, ali je žeton mogoče opredeliti kot vrednostni papir, ni mogoče izhajati le iz vsebine posameznega zakona, ampak je potrebno upoštevati tudi obličnostno zahtevo iz OZ. Glede na določbe OZ je vrednostni papir lahko izdan bodisi kot listina, bodisi kot nematerializiran vrednostni papir, kar precej zoži možnosti določiti posamezen žeton kot vrednostni papir. Ena izmed možnih razlag (čeprav manj verjetna in precej omejujoča) je, da žetonov, ki bi po vsebini izpolnjevali pogoje za vrednostni papir, pa obličnostnih zahtev zaradi same narave žetona sploh ni mogoče izpolniti, v slovenskem pravnem prostoru sploh ni dopustno izdajati. Zato svetujemo veliko previdnost pri definiranju pravic, ki izhajajo iz žetonov, saj je to lahko ključno za sam projekt.

Regulacija finančnih trgov pa se ne konča zgolj pri opredelitvi žetonov kot vrednostnih papirjev, ampak zaradi dinamike in narave kripto trga ta posega tudi na druga področja. V primeru, da je žeton po vsebini mogoče opredeliti kot delež na premoženju, ki je upravlja po v naprej predvidenih pravilih, se je potrebno opredeliti tudi do določb zakonov, ki regulirajo dejavnost investicijskih skladov. Institut investicijskega sklada je reguliran s členom 5(1) ZISDU-3⁴. Elementi, ki opredeljujejo investicijski sklad so, da gre za kolektivnost podjetja, da je namen podjetja zbiranje premoženja vlagateljev, da se premoženje nalaga v skladu z vnaprej določeno naložbeno politiko in da se premoženje nalaga izključno v korist imetnikov enot tega investicijskega sklada. Če izdajatelj žetona izpolnjuje vse navedene elemente obstaja verjetnost, da bi moral slediti pravilom, ki urejajo investicijske sklade. Ta pravila pa so lahko precej stroga in izjemno omejujoča, zato je potreba previdnost tudi z vidika skladnosti z določbami o investicijskih skladih.

² <http://startupmanagement.org/2017/06/10/tokenomics-a-business-guide-to-token-usage-utility-and-value/>

³ Obligacijski zakonik (Ur. l. RS, št. 97/07 s spremembami, »OZ«)

⁴ Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (Ur. l. RS, št. 31/15 s spremembami, »ZISDU-3«)

Poleg zgornjega pa je struktura trga vrednostnih papirjev takšna, da omogoča dejavnost tudi drugim akterjem in posrednikom kot so digitalne denarnice, menjalnice, trgovalne platforme, investicijske storitve in podobno. Tudi posamezen žeton, katerega bistvena lastnost ni nič od zgoraj omenjenega, ima lahko posamezne lastnosti digitalnih denarnic, menjalnic ipd. Navedene dejavnosti so lahko ločeno regulirane, ki lahko izzovejo nastanek posledic, ki jih izdajatelj pri izdaji žetona ni predvidel. Zato je potrebno vsak posamezen žeton pregledati in oceniti vse potencialne posledice, ki bi lahko izhajale z vidika regulacije finančnih trgov in drugih področij.

4.1.2. Delitev žetonov glede na pravno naravo: razlika med žetoni z uporabno vrednostjo in žetoni z značajem vrednostnega papirja

Kljub temu, da raznolikost vsebine, ki jo nosijo posamezni žetoni, pa tudi narave in namena njihove izdaje in prodaje, onemogoča poenostavljeno klasifikacijo žetonov, se v svetu glede na pravno naravo žetonov z vidika regulacije vrednostnih papirjev najpogosteje pojavlja splošno razlikovanje med dvema kategorijama: žetoni z uporabno vrednostjo (ang. »utility token«) in žetoni z značajem vrednostnega papirja (ang. »security token«, tudi »tokenised security«).

Med žetone z uporabno vrednostjo praviloma uvrščamo tiste žetone, ki imetniku zagotavljajo določene pravice, neločljivo povezane z združljivo (na blockchain tehnologiji temelječo) platformo, oziroma omogočajo uporabo storitev ali izdelkov, katerih običajna funkcionalnost osebi, ki ni imetnik ustreznega žetona, neposredno ni dostopna oziroma ni dostopna na enakovreden način. Tovrstni žetoni so tako praviloma oblikovani na način, da imetniku namesto inherentne priložnosti za dobiček nudijo uporabno oziroma funkcionalno vrednost. Nasprotno pa žetoni z značajem vrednostnega papirja dejansko služijo kot nadomestek tradicionalnih vrednostnih papirjev, pri čemer izdajatelji izkoriščajo številne prednosti blockchain tehnologije napram tradicionalni infrastrukturi finančnih instrumentov. Tako bi bilo možno žetone z značajem vrednostnega papirja opredeliti kot žetone s takšnimi bistvenimi lastnostmi, ki z vidika relevantnih določb zakonodaje dejansko ustrezajo zakonski opredelitvi vrednostnega papirja. V teh primerih gre po vsebini pravzaprav za vrednostni papir, katerega vsebina je zapisana na žetonu kot posebni obliki medija, ki omogoča poenostavljeno prenosljivost, trgovanje z njimi in zamenjavo za druge žetone.

Smisel in namen navedene razmejitve je v tem, da iz uvrstitve določenega žetona v eno ali drugo kategorijo praviloma lahko izhaja tudi različna pravna obravnava žetona in vseh z njim povezanih ravnanj oseb. Izdajatelj žetonov z značajem vrednostnega papirja naj bi bil denimo obvezan upoštevati določbe zakonodaje, ki opredeljuje prvo javno ponudbo vrednostnih papirjev javnosti (ang. »IPO«), kar bi v slovenskem pravnem prostoru pomenilo zlasti dolžnost izdelave in objave prospekta ter njegovo potrditev s strani regulatorja v skladu z ZTFI. Nasprotno pa naj izdaja in prodaja žetona, ki nima značaja vrednostnega papirja, ne bi zahtevala spoštovanja predpisov, ki urejajo vrednostne papirje, v določenih primerih pa bi ti žetoni morda lahko zahtevali skladnost z drugimi predpisi, med drugim denimo z relevantnimi določbami prava varstva potrošnikov, kot je podrobneje obravnavano v točki 4.5. teh smernic.

Ob pogledu na zgornji opredelitvi pa se vendarle pojavi vprašanje ustreznosti in smotrnosti izbrane delitve. Razlog za navedeno je najprej dejstvo, da je meja razlikovanja med obema kategorijama žetonov v praksi močno zabrisana, velik del žetonov pa ima izrazito hibriden značaj. Poenostavljena prenosljivost, ki jo prinaša blockchain tehnologija, namreč omogoča trgovanje z žetoni ene in druge kategorije na sekundarnem trgu. Posledično neodvisno od kategorije žetona vzgib za kupovanje pogosto ni zgolj neposredno izkoriščanje morebitne uporabne vrednosti, temveč pričakovanje ustvarjanja dobička s kasnejšo prodajo žetona. Tako velik del blockchain sistema v obstoječih okvirih pravzaprav neizogibno temelji na finančnih vzgibih, uporabna vrednost žetona pa pogosto niti ne bo predstavljala osrednje spodbude za nakup. Dodaten dvom v ustreznost navedene razmejitve pa izhaja iz nepoenotene pravne opredelitve pojma vrednostnega papirja na globalni ravni. Kot izhaja iz zgornjega dela tega dokumenta, v Sloveniji navedena razmejitev na podlagi uporabe relevantnih določb ZTFI denimo najverjetneje ne bi bila najbolj smotna, saj žeton v nobenem primeru ne bo izpolnjeval obličnostne zahteve iz OZ.

Kljub temu se je med akterji blockchain industrije v preteklem obdobju kot nekakšen enoten globalni standard presoje pravne narave žetona začel uporabljati t. i. Howey test, ki ga je v okviru svoje pristojnosti večkrat za relevantnega izpostavil ameriški regulatorni organ – Komisija za vrednostne papirje in borzo (ang. »Securities and Exchange Commission« – SEC). Pomembnost Howey testa najprej izhaja zlasti iz zaostrene retorike ameriškega SEC in zagroženih sankcij, ki v skladu s predpisi ZDA izhajajo iz nepooblaščen primarne izdaje in prodaje žetonov z značajem vrednostnih papirjev, vse večjo grožnjo pa predstavljajo tudi kolektivne tožbe imetnikov žetonov. Slednje se v ZDA v zadnjih mesecih pojavljajo vse pogostejše, pri čemer so zahtevki lahko zelo visoki, kar bi v primeru ugotovitve kršitve v celoti preprečilo izvedbo predvidenega projekta.

Posledično se velika večina projektov v želji, da bi se izognili pristojnosti ameriškega SEC, odloči prodajo svojih žetonov državljanom in rezidentom ZDA v celoti onemogočiti. Tudi za te projekte pa bo v večini primerov priporočljivo, da skrbno preučijo pravno naravo izdanega žetona z uporabo Howey testa. V nasprotnem primeru bi si namreč ob upoštevanju dejstva, da številne globalno razširjene borze virtualnih valut pred uvrstitvijo v trgovanje znotraj svojega trga preverjajo pravno skladnost izdanih žetonov prav z uporabo Howey testa, z napačno zasnovo projekta lahko že v izhodišču močno zmanjšali možnost uvrstitve žetona na večje sekundarne trge, kar je zagotovo v nasprotju z interesi tako članov projektne ekipe kot imetnikov žetonov in potencialnih vplačnikov. Neodvisno od presoje po slovenskem pravu je zato zelo priporočljivo, da se pravna narava žetonov oziroma njihove izdaje in prodaje, kot ukrep samoregulacije, presoja tudi v luči Howey testa.

4.1.3. Howey test

Namen Howey testa je opredelitev pojma investicijske pogodbe (ang. »investment contract«), kot ene izmed oblik vrednostnega papirja (ang. »security«), navedenih v razdelku 2(a)(1) ameriškega zakona o vrednostnih papirjih (ang. »Securities Act of 1933«). Vsebino tega pojma je napolnila sodna praksa, ključno v odločitvi ameriškega vrhovnega sodišča v zadevi SEC proti W. J. Howey Co⁵. V okoliščinah konkretnega primera je sodišče takrat investicijsko pogodbo opredelilo kot pogodbo, transakcijo oziroma shemo, pri kateri iz posameznikove denarne investicije v skupno delovanje izhaja njegovo pričakovanje dobička izključno iz prizadevanj organizatorja oziroma tretje osebe, pri tem pa poudarilo, da je za obstoj investicijske pogodbe nepredmetno, na kakšen način so takšni deleži posameznih investitorjev evidentirani.

V nadaljnjem razvoju se je iz navedene opredelitve podrobneje razvil Howey test, ki obsega presojo štirih vidikov:

- Ali gre za investicijo denarja (ang. »investment of money«)?
- Ali je denar investiran v skupno delovanje (ang. »common enterprise«)?
- Ali investitor iz takšne investicije razumno pričakuje dobiček (ang. »with a reasonable expectation of profits«)?
- Ali pričakovan dobiček izhaja iz upravljaljskih prizadevanj tretjih oseb (ang. »derived from the managerial efforts of others«)?

V primeru, da so ti pogoji kumulativno podani, gre za investicijsko pogodbo, torej za vrednostni papir v skladu z veljavno zakonodajo ZDA, kar posledično zahteva spoštovanje relevantnih predpisov. Glede uporabljivosti Howey testa pri presoji pravne narave žetonov se je ameriški SEC prvič jasno opredelil v Poročilu o preiskavi v zadevi »The DAO« z dne 25. julija 2017⁶, v katerem je v izhodišču jasno izpostavljeno, da je pri presoji potrebno nameniti prednost vsebini pred obliko ter se namesto na naziv osredotočiti na ekonomske realnosti, na katerih transakcija temelji.

(i) Investicija denarja

Iz stališča SEC izhaja, da pogoj za obstoj investicijske pogodbe ni izvršitev investicije v denarnih sredstvih v ožjem pomenu, temveč ta pojem zajema tudi investicije v obliki blaga, storitev ter druge menjave vrednosti. Tako bo tudi transakcija kriptografskih sredstev, s katerimi se sodeluje v

⁵ Securities and Exchange Commission v. W. J. Howey Co., 328 U.S. 293 (1946). Dostopno na: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/328/293/>

⁶ <https://www.sec.gov/litigation/investreport/34-81207.pdf>

postopku primarne izdaje in prodaje žetonov, zajeta s pojmom investicije denarja, prvi element Howey testa pa bo praviloma vselej izpolnjen.

(ii) Skupno delovanje

Glede pojma skupnega delovanja (ang. »common enterprise«) se SEC v nedavnih odločitvah ni izrecno opredelil, vendar pa iz zadevnih obrazložitev izhaja, da naj bi v primerih financiranja blockchain projekta s primarno izdajo in prodajo žetonov nedvomno šlo za investicijo v skupno delovanje v skladu s Howey testom.

Posledično je glede izpolnjenosti prvih dveh vidikov na splošni ravni za nesporno obveljalo, da bosta v primeru prodaje žetonov praviloma vselej izpolnjena, za presojo pravne narave žetona pa bo odločilna zlasti podrobna presoja okoliščin konkretnega primera v luči tretjega in četrtega elementa Howey testa, ki sta predstavljena v nadaljevanju.

(iii) Razumno pričakovanje dobička

Iz zadeve »The DAO« izhaja, da je pojem »dobiček« pravilno presojati na način, da vključuje tako dividende in druga periodična izplačila kot tudi vsako povečano vrednost investicije. Čeprav nekateri modeli žetonov imetnika upravičujejo do udeležbe v dobičku iz naslova poslovanja v obliki periodičnih izplačil, pa bo neprimerljivo širše uporabljiva opredelitev dobička kot povečane vrednosti investicije. Pri primarni izdaji in prodaji žetonov gre namreč praviloma za zbiranje zagonskega kapitala, zato žetoni v trenutku izdaje in nakupa prave uporabne vrednosti pogosto sploh še nimajo, temveč se člani projektne ekipe imetnikom zgolj zavežejo izpolniti svoje obljube. Ker pa sta prenosljivost in trgovanje z žetoni v številnih primerih kljub temu omogočena še preden se zaveze uresničijo, bo za določen del imetnikov žetona neizogibno spodbuda za nakup pričakovanje povečanja vrednosti.

Ob upoštevanju navedenega bo torej za presojo ključno ali vplačnik žetona dobiček v prihodnosti pričakuje upravičeno oziroma razumno, kar pa v skladu z dosedanja prakso SEC med drugim zahteva podrobno presojo vsakršne komunikacije izdajatelja, vključno z vsebino bele knjige, javnimi objavami in izjavami članov ekipe ter oglaševanjem. Pri tem se presoja, kako bi bil k sodelovanju v primarni izdaji žetonov spodbujen razumen investitor – v primeru, da bi bila zanj osrednja spodbuda za nakup žetona dobiček v prihodnosti, bo tudi ta element Howey testa izpolnjen⁷.

(iv) Dobiček, ki izhaja iz upravljavskih prizadevanj tretjih oseb

Ta element Howey testa je v neposredni povezavi s predhodno točko, pri čemer predhodna točka definira razumno pričakovanje dobička, ta element pa izpolnjenost Howey testa nadalje omejuje na primere t.i. pasivnega prihodka oziroma dobička imetnikov kripto žetonov. Torej, če imetnik kripto žetonov upravičeno pričakuje nek prihodek oziroma povečanje vrednosti svojega vplačila zgolj iz naslova imetništva tega kripto žetona, brez nekega aktivnega ravnanja, višina tega prihodka pa je v celoti odvisna od aktivnosti drugih (npr. poslovodstva), potem lahko govorimo o izpolnjenosti zadnjega elementa Howey testa.

Kot izplačilo dobička v pomenu zadnjega elementa Howey testa pa se lahko šteje tudi izplačilo imetnikom kripto žetonov, s katerim je sicer nagrajeno neko aktivno ravnanje skupnosti, izplačilo pa je bodisi pavšalno (za vse enako, ne glede na dejansko opravljeno aktivnost) ali pa je višina izplačila v neposredni korelaciji s številom kripto žetonov v imetništvu nagrajenih posameznikov.

Ob upoštevanju navedenega je priporočljivo, da se izdajatelj žetonov v vsakem trenutku izvedbe projekta in pri vsakršni komunikaciji z javnostjo izogiba ravnanj, ki bi pri (potencialnih) vplačnikih ustvarila razumno pričakovanje pasivnega dobička. Za Howey test bo lahko problematično

⁷ V odloku o prepovedi v zadevi Munchee Inc. z dne 11. decembra 2017 je SEC denimo presodil, da je Munchee pri vplačnikih vzpodbudil razumno pričakovanje povečane vrednosti investicije z izpostavljanjem možnosti rasti vrednosti žetona preko promocij na socialnih medijih, čeprav je bil model žetona oblikovan na način, da je zagotavljal izključno različne funkcionalnosti, vezane na platformo v razvoju.

neposredno izplačevanje pasivnega dobička v obliki dividend ali pa zgolj posredno vključevanje imetnika žetona v dobiček podjetja na način, da podjetje z ustvarjenim dobičkom na trgu odkupi svoje kripto žetone in na ta način manipulira s tržno vrednostjo kripto žetonov. Neprimerno ravnanje v tem kontekstu pa lahko predstavljajo tudi agresivne promocije in izpostavljanje dobičkov. Glej tudi točko 3.1.1.8. teh smernic.

4.2. Preprečevanje pranja denarja

Pranje denarja, financiranje terorizma in organizirani kriminal lahko škodujejo integriteti, stabilnosti in ugledu podjetja ter ogrozijo celotni slovenski ter mednarodni trg in nadaljnji razvoj tehnologije veriženja podatkovnih blokov. Na tem področju so učinkoviti zgolj usklajeni in celoviti ukrepi. Ker pri poslovanju z virtualnimi valutami obstoji določeno tveganje za tokove nezakonitega denarja, v krog zavezancev, ki izvajajo ukrepe za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma, v skladu z ZPPDFT-1⁸ spadajo subjekti, ki opravljajo menjavo virtualnih valut v običajne valute ali pa opravljajo dejavnost izdajanja in upravljanja virtualnih valut. Ker je tudi Evropska Unija zaznala povečano tveganje na področju transakcij z virtualnimi valutami, želi z najnovejšo novelo AML direktive⁹ na celotnem področju Evropske Unije razširiti krog zavezancev še na platforme za menjavo virtualnih valut in ponudnike denarnic s skrbniškimi storitvami. Iz namena take ureditve izhaja, da se kot zavezanci ne štejejo subjekti, ki z zbiranjem sredstev s primarno izdajo kripto žetonov zgolj prodajajo svoje bodoče storitve in se z izdajo in upravljanjem virtualnih valut ne ukvarjajo kot dejavnostjo. Tako razumevanje je skladno tudi z glavnim načelom, da so zavezanci zgolj tisti, ki se pri opravljanju svoje dejavnosti srečujejo s povečano stopnjo tveganja za srečevanje s tokovi nezakonitega denarja. Dejstvo, da podjetje v opravljanje svoje dejavnosti vključuje poslovne modele, ki uporabljajo kripto žetone, še ne pomeni, da je zaradi tega povečano tveganje za tokove nezakonitega denarja do te mere, da bi subjekt moral izvajati ukrepe iz ZPPDFT-1. Prodajanje tehnološko naprednih storitev preko interneta trenutno ni moč šteti kot dejavnost s povečano stopnjo tveganja za tokove nezakonitega denarja.

Ne glede na to, da subjekti, ki izvajajo primarno izdajo kripto žetonov, niso zavezanci v skladu z ZPPDFT-1, sama izvedba primarne izdaje in prodaje kripto žetonov, ne pa tudi kasnejše opravljanje dejavnosti takega subjekta, nekoliko povečuje tveganje za pranje denarja ali financiranje terorizma. Vsi deležniki na področju primarne izdaje kripto žetonov morajo strmeti k zmanjševanju tveganja za tokove nezakonitega denarja, zato je priporočljivo, da subjekti, ki izvajajo primarno izdajo kripto žetonov, kot ukrep samoregulacije izvedejo skrbni pregled stranke ter pripravijo svojo politiko preprečevanja pranja denarja in oceno tveganja, kar bi drastično zmanjšalo tveganje, da bi nezakoniti denar vstopal na trg preko primarne izdaje kripto žetonov. Na podlagi take samoregulacije bodo podjetja lahko izvedla vse ustrezne ukrepe za preprečevanje pranja denarja in financiranje terorizma.

Zgolj enotno in usklajeno postopanje na trgu, katerega priporočamo v spodaj opisanem obsegu in obliki ter katerega opravljajo vsi deležniki na trgu, je lahko učinkovito. S tem bodo podjetja v industrijo vnesla primere dobre prakse, dvignila varnost poslovanja, zagotovila pravno predvidljivost, drastično zmanjšala tveganje pranja denarja, obenem pa so ta priporočila dovolj fleksibilna za oblikovanje novih poslovnih modelov.

4.2.1. Skrbni pregled strank

Obseg in oblika podatkov, ki naj jih podjetja v okviru skrbnega pregleda strank (vplačnika) pridobijo od svojih strank, sta odvisni od višine vplačil strank (t.i. segmentacija vplačnikov glede na višino vplačanih sredstev). Podjetja od vseh vplačnikov pridobijo njihove kripto naslove iz katerih bodo izvedeli vplačilo, ne glede na njihove zneske vplačil. Kripto naslov je povezan s točno določeno fizično ali pravno osebo. Priporočljivo je, da je pametna pogodba nastavljena na način, da vplačniku, vrne presežena sredstva, če znesek presega enega od spodaj določenih pragov (1.000 EUR, 15.000 EUR) in znesek, ki ga je določil vplačnik.

⁸ Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (Ur. l. RS, št. 68/16, »ZPPDFT-1«)

⁹ Direktiva (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2015 o preprečevanju uporabe finančnega sistema za pranje denarja ali financiranje terorizma

Dodatno je pametna pogodba nastavljena na način, da sprejema samo sredstva iz kripto računov, ki so bila potrjena v okviru postopka skrbnega pregleda stranke.

Za vplačila, ki znašajo v protivrednosti manj kot 1000 EUR, naj podjetje od svojih strank pridobi naslednje podatke:

- a) Od fizičnih oseb:
 - 1. Ime in priimek
 - 2. Email naslov
 - 3. Stalno prebivališče in začasno prebivališče
- b) Od pravnih oseb:
 - 1. Firma
 - 2. Email naslov
 - 3. Naslov in sedež

Za vplačila, ki znašajo v protivrednosti več kot 1000 EUR a manj kot 15.000 EUR, naj podjetje od svojih strank pridobi naslednje podatke:

- a) Od fizičnih oseb:
 - 1. Ime in priimek
 - 2. Email naslov
 - 3. Stalno prebivališče in začasno prebivališče
 - 4. Državljanstvo
 - 5. Datum in kraj rojstva
 - 6. Davčno številko ali EMŠO
 - 7. Kopijo osebnega dokumenta z obeh strani
 - 8. Sliko osebe, ki drži osebni dokument v roki
 - 9. Dokazilo prebivališča, ki ni starejše od 3 mesecev
- b) Od pravnih oseb:
 - 1. Firma
 - 2. Email naslov
 - 3. Naslov in sedež
 - 4. Matična številka
 - 5. Davčna številka
 - 6. Podatki o zastopniku:
 - a. Ime in priimek
 - b. Email naslov
 - c. Stalno prebivališče
 - d. Državljanstvo
 - e. Datum in kraj rojstva
 - f. Davčno številko
 - g. Kopijo osebnega dokumenta z obeh strani
 - 7. Izpisek iz registra, ki ni starejši od 3 mesecev
 - 8. Pooblastilo, če je uporabljeno

Za vplačila, ki znašajo v protivrednosti več kot 15.000 EUR naj podjetje od svojih strank pridobi naslednje podatke:

- a) Od fizičnih oseb:
 - 1. Ime in priimek
 - 2. Email naslov
 - 3. Stalno prebivališče in začasno prebivališče
 - 4. Državljanstvo
 - 5. Datum in kraj rojstva
 - 6. Davčno številko ali EMŠO
 - 7. Kopijo osebnega dokumenta z obeh strani
 - 8. Sliko osebe, ki drži osebni dokument v roki

9. Dokazilo prebivališča
 10. Informacija o namenu nakupa virtualne valute
 11. Informacija o dejavnosti stranke
 12. Informacija o izvoru sredstev
 13. Informacije ali je politično izpostavljena oseba
- b) Od pravnih oseb:
1. Firma
 2. Email naslov
 3. Naslov in sedež
 4. Matična številka
 5. Davčna številka
 6. Podatki o zastopniku:
 - a. Ime in priimek
 - b. Email naslov
 - c. Stalno prebivališče
 - d. Državljanstvo
 - e. Datum in kraj rojstva
 - f. Davčno številko
 - g. Kopijo osebnega dokumenta z obeh strani
 7. Izpisek iz registra, ki ni starejši od 3 mesecev
 8. Pooblastilo, če je uporabljeno
 9. Informacija o namenu nakupa virtualne valute
 10. Informacija o dejavnosti stranke
 11. Informacija o izvoru sredstev
 12. Podatek o dejanskem lastniku pravne osebe

Ob tem opozarjamo na spoštovanje pravil glede obdelave osebnih podatkov, ki so podrobneje opisana v točki 4.4. teh smernic in na spoštovanje določil Zakona o osebni izkaznici in Zakona o potnih listinah, ki določata rokovanje z osebnimi dokumenti, v prvi vrsti glede vprašanja hranjenja elektronskih kopij dokumentov. Opozarjamo, da lahko podjetje, ki nezakonito rokuje z osebnimi dokumenti oziroma nezakonito obdeluje osebne podatke, doleti kakšna izmed predvidenih prekrškovnih sankcij.

Podjetje mora vse vplačnike, ki želijo vplačati več kot 1000 EUR, nedvomno identificirati s pomočjo predloženih dokumentov. Podjetja lahko namesto identifikacije strank z vpogledom v kopijo osebnega dokumenta in sliko osebe, ki drži osebni dokument v roki, stranko identificirajo tudi s pomočjo video-identifikacije v kolikor tehnologija, ki je uporabljena za takšno video-identifikacijo, dosega najmanj povprečno stopnjo tehničnih standardov, ki se trenutno uporabljajo na evropskem trgu. Podjetje mora za vse vplačnike, ki želijo vplačati več kot 1000 EUR, po uspešno izvedeni identifikaciji izvesti še verifikacijo vseh vnesenih podatkov s strani vplačnika s podatki, ki izhajajo iz predloženih dokumentov.

4.2.2. Politika preprečevanja pranja denarja

Za učinkovito ublažitev in obvladovanje tveganj pranja denarja in financiranja terorizma, ki obstoji ob primarni izdaji in prodaji kripto žetonov, priporočamo, da podjetja vzpostavijo učinkovite politike, kontrole in postopke, ki so sorazmerni glede na njegovo dejavnost in velikost (kot npr. velikost in sestavo subjekta, obseg in sestavo poslov, vrste strank, s katerimi posluje subjekt, vrste produktov, ki jih ponuja subjekt).

Te politike, kontrole in postopki vključujejo modele upravljanja s tveganji, skrbni pregled stranke, varstvo in hrambo podatkov ter upravljanje evidenc, notranjo kontrolo nad opravljanjem nalog s področja odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, zagotavljanje skladnosti s predpisi in varno zaposlovanje in po potrebi varnostno preverjanje zaposlenih v skladu z zakonom, ki ureja tajne podatke.

Če je podjetje srednja ali velika družba v skladu z zakonom, ki ureja gospodarske družbe, je priporočljivo, da podjetje vzpostavi tudi samostojno službo notranje revizije za preverjanje notranjih

politik, kontrol in postopkov in imenuje enega od članov upravnega ali poslovnega organa, ki je odgovoren za izvajanje priporočil s področja odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma.

4.2.3. Ocena tveganj

Glede na to, da izvedba primarne izdaje in prodaje kripto žetonov nekoliko povečuje tveganje, da bi vplačniki posredno ali neposredno izrabili prodajo kripto žetonov za pranje denarja ali financiranje terorizma, je priporočljivo, da podjetja izdelajo oceno tveganj. Ocena tveganj mora vsebovati oceno tveganj posamezne skupine ali vrste stranke, poslovnega razmerja, transakcije, produkta, storitve ali distribucijske poti, upoštevati dejavnike geografskega tveganja in odražati specifičnost primarne izdaje in prodaje virtualnih valut. V kolikor bo Urad za preprečevanje pranja denarja kdaj v prihodnosti izdelal smernice ali priporočila za to področje, se jih morajo podjetja držati. Pri oceni tveganja je potrebno upoštevati tudi poročila o ugotovitvah nacionalne ocene tveganja in nadnacionalne ocene tveganja.

4.2.4. Notifikacija pri Uradu za preprečevanje pranja denarja (UPPD)

Za lažje spremljanje razmer na trgu in ustrezen razvoj regulacije je priporočljivo, da podjetja pri Uradu za preprečevanje pranja denarja notificirajo svojo dejavnost ter predložijo svojo sprejeto politiko preprečevanja pranja denarja in opravljeno oceno tveganja. Notifikacijo dejavnosti pri Uradu za preprečevanje pranja denarja je priporočljivo izvesti pred izvedbo primarne izdaje in prodaje virtualnih valut širši javnosti. Podjetja naj predložijo svojo politiko preprečevanja pranja denarja in svojo oceno tveganja v roku 14 dneh po sprejetju take politike oziroma izdelavi ocene tveganja. Namen notifikacije je tudi v tem, da ima Urad za preprečevanje pranja denarja transparenten vpogled na trg in bo lahko v nadaljevanju ustrezno reguliral to področje.

S pomočjo navedenih ukrepov samoregulacije za zmanjševanje tveganja preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma se bo na trgu vzpostavila praksa, s pomočjo katere bo Urad za preprečevanje pranja denarja pridobil vpogled v delovanje trga. Na podlagi tega bo mogoče v prihodnosti ustrezno nadgraditi sistema nadzorovanja teh tveganj.

4.3. Davki

Primarna izdaja žetonov naj bo izvršena s strani podjetja, ki lahko doseže pravično in zakonito davčno razbremenitev. Z vidika transparentnosti in z namenom lažjega davčnega administriranja, je priporočljivo, da je izdajatelj žetonov običajno organiziran kot pravna oseba in le izjemoma kot civilna družba.

Davčne učinke in posledice poslovnih dogodkov mora podjetje skrbno analizirati pred izvedbo načrtovanih aktivnosti.

Podjetje se mora vzdržati davčnih utaj izogibanja plačevanja davkov in agresivnih davčnih načrtovanj.

4.3.1. Davčni vidiki strukture poslovanja

V primeru, ko v postopku primarne izdaje žetonov sodeluje več povezanih subjektov, se pred začetkom izdaje žetonov naredi analiza razmerij med povezanimi organizacijami in strukturo poslovanja prilagodi načelu primerljive tržne cene (ang. »arm's length principle«). To še posebej velja v primeru, ko so subjekti ustanovljeni po pravu različnih držav, saj se le tako doseže pravično porazdelitev davčnih obveznosti po državah.

Kadar se primarna izdaja žetonov izvrši preko subjekta, ki ni ustanovljen po pravu Republike Slovenije, se po potrebi uporabi pravila o obdavčitvi dohodkov davčnih rezidentov (člen 5 ZDDPO-

2¹⁰), poslovnih enot nerezidentov (člen 6 ZDDPO-2) in obdavčitvi dobav stalne poslovne enote (člen 3/1/3 v povezavi s členom 76/4 ZDDV-1¹¹) v Sloveniji.

4.3.2. Davčni učinki primarne izdaje žetonov

Podjetje mora pripoznati davčne učinke glede na pravno in ekonomsko vsebino žetonov. Z vidika davka od dohodkov pravnih oseb (DDPO) se presodi vsebino prihodkov iz naslova primarne izdaje žetonov. Kadar obstaja možnost za razmejitev prihodkov iz naslova primarne izdaje žetonov, se razmejitev pripozna, če so izpolnjeni pogoji, kot so določeni s predpisi. Prihodki po DDPO se pripoznajo skladno z računovodskimi standardi.

Z vidika davka na dodano vrednost (DDV) podjetje presodi, če nastane obveznost za obračun DDV že ob izdaji žetonov ali kasneje ob dobavi blaga in storitev. To še posebej velja za žeton z uporabno vrednostjo (ang. »utility token«), ki lahko po naravi predstavlja bon ali *voucher* za bodočo storitev, ki jo bo zagotovilo podjetje. Skladno z ugotovitvami podjetje obračuna in plača DDV v trenutku in v višini, kot je določena s predpisi.

Izdajatelj žetonov ali drug subjekt, ki ponuja spletno platformo, na kateri se omogoči uporabo žetonov, v zvezi z uporabo žetonov presodi tudi posledice na drugih davčnih področjih (kot je primeroma davek na finančne storitve) ter izpolni takšne davčne obveznosti. Po potrebi je potrebno udeležence v transakcijah opozoriti na tovrstne davčne obveznosti, ki jih lahko bremenijo.

4.3.3. Pravilnik o računovodstvu

Podjetje mora sprejeti pravilnik o računovodstvu, v katerem glede poslovanja z kripto žetoni opredeli predvsem naslednje: (i) določi uporabo slovenskih računovodskih standardov ali mednarodnih računovodskih standardov – v primerih globalnih produktov se priporoča uporaba mednarodnih standardov, (ii) po potrebi izbere metodo za vrednotenje kripto žetonov po skupinah oziroma vrsti sredstev, kot se pripoznavajo v skladu z računovodskimi standardi in (iii) določi se način, po katerem se pri evidentiranju poslovnih dogodkov določi vrednost izdanega žetona in / ali drugih kripto žetonov, s katerimi podjetje posluje. Podjetja morajo paziti glede načina določitve menjalnega tečaja kripto žetonov.

4.3.4. Obveščanje vplačnikov

V postopku izdaje žetonov se razkrije podjetje, ki bo pripoznalo davčne učinke izdaje žetonov. Podjetje je dolžno vplačnike seznaniti z davčnimi posledicami, ki jih lahko bremenijo v zvezi z žetoni (kot je primeroma davek od dobička iz naslova odsvojitve, davčni odtegljaji ali drugi davki iz naslova prejemkov, kot so izplačila dobičkov, plačila za »masternode« ipd.).

4.3.5. Nagrajevanje sodelujočih

Podjetje ali drug izplačevalec dohodka od plačil za opravljeno delo in storitve sodelujočih subjektov v postopku primarne izdaje žetonov in v skladu s predpisi po potrebi obračuna, odtegne in plača dajatve. Izplačilo dohodka se izvede transparentno iz sredstev, ki so izdana ali na drug način pridobljena v zvezi s postopkom primarne izdaje žetonov in so bila pred plačilom evidentirana ter pripoznana med sredstvi izplačevalca dohodka.

4.4. Varstvo osebnih podatkov

Tehnologija veriženja podatkovnih blokov temelji na podatkih. Ko podatki omogočajo določitev posameznika, pa govorimo o osebnih podatkih. Določitev posameznika je možna na podlagi podatkov že takrat, ko je na podlagi podatkov brez pretiranega navora mogoče določiti osebo, na katero se nanašajo podatki.

Osebnih podatki se zbirajo in obdelujejo za namen primarne izdaje kripto žetonov. Obdelovanje takih osebnih podatkov zahteva pridobitev ustreznih privolitvev posameznikov, na katere se osebni

¹⁰ Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (Ur. l. RS, št. 117/06, s spremembami, »ZDDPO-2«)

¹¹ Zakon o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 13/11, s spremembami, »ZDDV-1«)

podatki nanašajo, razen če se osebni podatki zbirajo izključno za namene, ki jih določa zakon (npr. za pregled stranke za namene preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma, če ga zahteva zakon). Obdelovanje osebnih podatkov zaradi samoregulacije za namen preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma zahteva privolitev posameznika.

Privolitev mora biti informirana, tj. posamezniku morajo pred odločitvijo, da poda privolitev, biti na voljo informacije o kategorijah podatkov, namenih obdelovanja, načinih obdelovanja, trajanju obdelovanja, vključno s shranjevanjem, in iznašanju podatkov izven Ekonomskega gospodarskega prostora. Informacije morajo biti podane v razumljivi in lahko dostopni obliki ter v jasnem in preprostem jeziku. Take informacije se zagotovi in zahteva za privolitev se posamezniku predloži ločeno od drugih izjav posameznika, na katerega se osebni podatki nanašajo. Izdajatelj kripto žetona si mora zagotoviti dokazilo o tem, da je posameznik podal informirano privolitev.

V kolikor izdelek ali storitev, katere razvoj se bo financiral s sredstvi iz prve emisije kripto žetona, obsega obdelovanje osebnih podatkov, je priporočeno, da se v dokumentaciji taka okoliščina razkrije in pred primarno izdajo kripto žetona pridobi preliminarno pravno mnenje o dopustnosti take obdelave v luči Uredbe (EU) št. 679/2016.

4.5. Varstvo potrošnikov

Za določitev pravil, ki zavezujejo izdajatelja žetonov v okviru primarne izdaje žetonov, je najprej treba vedeti, ali izdajatelja žetonov zavezuje krovni potrošniški predpis, tj. ZVPot¹². Ta namreč za izdajatelja velja le, kadar so pri izvedbi primarne izdaje žetonov kumulativno izpolnjeni naslednji trije pogoji, in sicer da:

- 1) podjetje (tj. pravna ali fizična oseba, ki opravlja pridobitno dejavnost, kot tudi zavod in druga organizacija oziroma druga fizična oseba, ki zagotavlja potrošnikom blago in storitve),
- 2) potrošniku (tj. fizični osebi, ki pridobiva ali uporablja blago in storitve za namene izven njegove poklicne ali pridobitne dejavnosti)
- 3) ponuja, prodaja ali v drugih oblikah trži blago ali storitev.

Kadar bo šlo ali gre pri posamezni primarni izdaji žetonov za razmerje med podjetjem in potrošnikom v skladu z njuno definicijo v ZVPot, bo torej treba vzpostaviti še, ali se ta primarna izdaja žetonov lahko opredeli kot ponujanje, prodajanje ali drugo obliko trženja blaga in storitev. Čeprav žetona samega po sebi najverjetneje ni mogoče šteti za blago oziroma storitev (med blago se sicer uvršča tudi digitalna vsebina), pa to ne pomeni, da določenih primarnih izdaj vseeno ne bi bilo mogoče opredeliti za ponujanje, prodajanje ali drugo obliko trženja blaga in storitev. Predvsem pri izdajah žetonov z uporabno vrednostjo (ang. »utility token«) bi se žetone lahko obravnavalo kot prednaročilo oziroma kupon za dobavo bodočega blaga ali izvedbo storitev. V takih primerih bi bilo torej treba spoštovati pravila, ki jih za varstvo potrošnikov določa ZVPot. Nekatera najpomembnejša pravila so navedena v nadaljevanju.

Za primarne izdaje žetonov so lahko posebej relevantne obveznosti podjetij iz ZVPot, ki so določene v zvezi s posredovanjem informacij. ZVPot tako določa nabor informacij, ki jih mora podjetje posredovati potrošnikom pri poslovanju z njimi, in način, na katerega mora biti to posredovanje izvedeno. Te obveznosti bi morali izdajatelji žetonov spoštovati pri uporabi vseh komunikacijskih kanalov.

Pri primarni izdaji žetonov gre lahko za sklepanje pogodb na daljavo, kjer mora podjetje v postopku izdaje žetonov zagotoviti tudi spoštovanje posebnih pravic potrošnika, ki veljajo pri sklepanju takih pogodb. V zvezi s temi pogodbami je treba paziti npr. na splošno zakonsko pravico potrošnika, da v roku 14 dni odstopi od pogodbe brez navedbe razloga ter upoštevati izjeme.

V ZVPot je urejeno tudi oglaševanje, ki ne sme biti nedostojno ali zavajajoče ter mora biti izvedeno v jeziku, ki je potrošnikom na območju Republike Slovenije lahko razumljiv. V zvezi z oglaševanjem

¹² Zakon o varstvu potrošnikov (Ur. l. RS, št. 98/04, s spremembami, »ZVPot«)

je treba biti ob ZVPot še posebej pozoren tudi na ZVPNPP¹³, ki določa ravnanja in opustitve podjetij, ki se štejejo za nepošteno poslovne prakse v razmerju do potrošnikov. Te določbe je treba upoštevati pri uporabi vseh komunikacijskih kanalov in v vseh fazah izvedbe primarne izdaje žetonov, za katerega se uporablja potrošniško pravo. Hkrati pa je priporočljivo, da podjetja pri oglaševanju svojih produktov in storitev upoštevajo Slovenski oglaševalski kodeks¹⁴, ki ga je pripravila Slovenska oglaševalska zbornica, zlasti temeljna pravila o poštemem, resničnem in dokazljivem oglaševanju.

Za konec je treba poudariti še, da bi v zvezi s primarno izdajo žetonov v določenih primerih lahko prišla v poštev tudi pravila ZVPot o pogodbah o finančnih storitvah, sklenjenih na daljavo (predvsem pri izdajah žetonov kot finančnih instrumentov (ang. »security token«). Za te pogodbe je npr. posebej določeno, da mora potrošnik od podjetja v primernem času dobiti zakonsko določen nabor informacij o ponudniku, finančni storitvi, pogodbi in pravnih sredstvih. Tudi pri teh pogodbah je treba biti pozoren na to, ali so izpolnjeni zakonski pogoji za pravico potrošnika, da v 14 dneh odstopi od pogodbe brez navedbe razloga, ter upoštevati izjeme.

¹³ Zakon o varstvu potrošnikov pred nepoštenimi poslovnimi praksami (Ur. l. RS, št. 53/07, s spremembami, »ZVPNPP«)

¹⁴ http://www.soz.si/sites/default/files/soz_sok_slo.pdf